

SİVAS
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Anabilim Dalı

ÇALIŞAN KADINA YÖNELİK PSİKOLOJİK ŞİDDET
ALGISI: BURSA / YILDIRIM İLÇESİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Aslı Cihan ERBEY

SİVAS
Temmuz 2018

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı

**ÇALIŞAN KADINA YÖNELİK PSİKOLOJİK ŞİDDET ALGISI: BURSA
/ YILDIRIM İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Aslı Cihan ERBEY

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Faruk KOCACIK

Sivas

Temmuz 2018

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Sosyoloji
Bilim Dalı : Sosyoloji
Tezin Başlığı : Çalışan Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet Algısı:
Bursa/Yıldırım İlçesi Örneği
Savunma Tarihi : 29/06/2018
Danışmanı : Prof. Dr. Faruk KOCACIK

	Unvanı - Adı Soyadı	İmza
Jüri Başkanı	: Prof. Dr. Faruk KOCACIK	
Üye	: Dr. Öğretim Üyesi Ercan ŞAHBUDAK	
Üye	: Dr. Öğretim Üyesi Olcay TİRE	
Oy Birliği	☒	
Oy Çokluğu	☐	

Aslı Cihan YAVUZ tarafından hazırlanan **Çalışan Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet Algısı: Bursa/Yıldırım İlçesi Örneği** başlıklı tez, kabul edilmiştir./..../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Doktora tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

16.10.7 2018

Aslı Cihan Erbey

TEŞEKKÜR

Bu alıŐma s¼recinin her aşamasında ve eğitim g¼rd¼đ¼m s¼re içerisinde, bana yol g¼sterip yardımlarını esirgemeyen değerli y¼ksek lisans tez danıŐmanım Sayın Prof. Dr. Faruk KOCACIK'a teŐekk¼r ederim.

Lisans ve y¼ksek lisans eğitimim s¼resince kendilerinden birçok bilgi edinip, y¼nlendirmeleri sayesinde bir çok deneyim kazandığım, sayın Prof. Dr. Ali ERKUL, Prof.Dr Cemal Yalçın, Dr. Őđr. Üyesi Ahmet Mazlum, Dr.Őđr. Üyesi Sevda Mutlu, Őđr. Gör. Enes BOSTANCI, Dr. Őđr. Üyesi Metin Kılıç, ¼zerimde emeği olan T¼m Őđretmenlerime, beni yaŐamımın her aşamasında beni destekleyen ve bana her anlamda g¼venen anne ve babama teŐekk¼rlerimi bir borç bilirim.

ÇalıŐmamın Sosyoloji Anabilim dalına katkı sağlaması ve bu alandaki çalışmalara Örnek olması temennisiyle.

Aslı Cihan ERBEY

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
TABLolar LİSTESİ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. Şiddet Olgusu	3
1.2.Kadına Yönelik Şiddet	6
1.2.1.Fiziksel Şiddet.....	9
1.2.2.Psikolojik Şiddet.....	10
1.2.3.Cinsel Şiddet.....	11
1.2.3.4.Ekonomik Şiddet.....	12
1.3.Toplumsal Cinsiyete Dayalı Eşitsizlik.....	14
1.3.1.Bilişsel Gelişim Kuramı.....	14
1.3.2.Sosyal Öğrenme Kuramı.....	15
1.3.3. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı	15
1.4. Aile İçi Şiddetle İlgili Yaklaşımlar	16
1.4.1. Feminist Yaklaşım	16
1.4.2. Sosyo- Kültürel Yaklaşım.....	17
1.4.3. Psikolojik Yaklaşım.....	17
1.5. Kadına Yönelik Şiddetin Tarihsel Gelişimi	18
1.6.Türkiye’de Kadın	22
1.6.1. Kadının Toplumdaki Yeri.....	22

1.6.2.Kadının İş Gücüne Katılımı	24
1.6.2.1. Kadın İş Gücüne Yönelik Kurumsal Yaklaşımlar.....	24
1.6.2.1.1. İkili Rol Kuramı	25
1.6.2.1.2. İnsan Sermayesi Kuramı	25
1.6.2.1.3. Cinsiyetçi Rol Toplumlaşması Kuramı	26
1.6.2.1.4.Feminist Kuram.....	27
İKİNCİ BÖLÜM	29
ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	29
2.1. Araştırmanın Amacı	29
2.2. Araştırmanın Konusu.....	29
2.3. Araştırmanın Yöntemi	30
2.4. Evren ve Örneklem	30
2.5.Hipotezler	31
2.5.1.Temel Hipotez	31
2.5.2.Alt Hipotezler	31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	33
ARAŞTIRMA BULGULARI	33
3.1. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	33
3.2. Araştırmayla İlgili Çapraz Tablolar.....	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	59
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	59
KAYNAKÇA.....	63
EKLER	67
Ek 1. Anket Örneği.....	67
ÖZ GEÇMİŞ	75

KISALTMALAR

SPSS : Statistical Package Program For Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı)

Diğ : Diğerleri

Akt : Aktaran

—
 x : Aritmetik ortalama

SS : Standart sapma

% : Yüzde

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Medeni durum.....	33
Tablo 2. Eğitim Durumu?	33
Tablo 3. Meslek.....	34
Tablo 4. Çalışma Durumu.....	35
Tablo 5. Neden Çalıştığı	35
Tablo 6. Eşin Mesleği	36
Tablo 7. Aylık Gelir Durumu.....	37
Tablo 8. İkamet edilen çevre.....	37
Tablo 9. Hane halkı kişi sayısı	38
Tablo 10. Ailenizi ilgilendiren konularda genelde kimin karar verdiği.....	38
Tablo 11. Yaşanılan çevreden memnuniyet durumu.....	39
Tablo 12. İsteddiği zaman alışverişe çıkma durumu.....	39
Tablo 13. Cevabınız hayır ise nedeni	40
Tablo 15. Aile içerisinde bir çatışma yaşandığı zaman, yardım için kime başvurduğu	41
Tablo 16. Sosyal aktivitelerde bulunma durumu	41
Tablo 17. İsteddiği zaman eşinden izin almadan dışarıya çıkabilme durumu	42
Tablo 18. Ailede şiddet var mı, varsa şiddetin sebebi	43
Tablo 19. Uygulanan şiddeti bildirdiği kişiler	45
Tablo 20. Kadınlar çalışmalı	45
Tablo 21. Kadınların çalışması psikolojik şiddetten bir kurtuluş yolu	46
Tablo 22. Kadının çalışması ile boşanmayı arttıran sebep.....	46
Tablo 23. Kadının ekonomik durumu ile ailede herkesi ilgilendiren konularda karar verebilmesi arasındaki ilişki	47

Tablo 24. Kadının ekonomik durumu ile çalışmasının şiddetten kurtuluş yolu olabilmesi arasındaki ilişki.....	48
Tablo 25. Kadının ekonomik durumu ile ve sosyal aktivitede bulunma arasındaki ilişki.....	49
Tablo 26. Kadının ekonomik durumu ile çalışması arasındaki ilişki	50
Tablo 27. Kadının ekonomik durumu ile psikolojik şiddetten kurtulması arasındaki ilişki.....	51
Tablo 28. Kadının eğitim durumu ile psikolojik şiddetten kurtulabilmesi arasındaki ilişki.....	52
Tablo 29. Kadının eğitim durumu ile yaşı arasındaki ilişki	53
Tablo 30. Kadının medeni durumu ile eşinden izin almadan dışarıya çıkabilme arasındaki ilişki.....	54
Tablo 31. Kadının medeni durumu ile ailede herkesi ilgilendiren konularda karar verebilme durumu arasındaki ilişki	55
Tablo 32. Katılımcıların eğitim durumu ve yaşadıkları çevreyle olan ilişkisi	56
Tablo 33. Katılımcıların eğitim durumları ile aile içerisinde kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilme durumlarının karşılaştırılması.....	57

ÖZET

Psikolojik şiddet, kişilerin kötü bir davranışa maruz kaldığı, etik olmayan bir davranış biçimi olup güç dengesinin olmadığı zamanlarda başka bireyleri etkilemek için onlar üzerinde baskı kurmaktır. Sözlü olarak yapılan şiddet bazen fiziksel saldırıya da dönüşebilmektedir. Bu güç dengesizliğinin olduğu zamanlarda ortaya çıkar. Güç dengesizliği sosyal veya fiziksel güçtür ve psikolojik şiddetin yöneldiği kişi ya da kişileri hedef alır.

Psikolojik şiddet çeşitli olarak karşımıza çıkabilmektedir. Duygusal, sözel ve fiziksel olarak. Genel olarak tehdit yoluyla baskı kurma şeklindedir. Bu şiddet çeşitleri insanların birbirleriyle iletişim kurduğu her ortamda ortaya çıkabilmektedir. İş yeri, okul, ev, aile vs. Kadın yapılan bu şiddetin yeterince farkında değildir. Bunun nedeni şiddetin sadece fiziksel olarak ortaya çıkması şeklindeki düşüncedir. Ataerkil aile yapısının yani erkeğin egemen olduğu toplum yapısına sahip olduğumuz için kadın baskı altında kalarak geri planda bırakılmış ve kadın gördüğü psikolojik şiddet türünü olumsuz olarak algılamamaktadır. Kadına yönelik şiddetin çeşitleri ile mücadele edebilmemiz ve bir çözüm bulabilmemiz için öncelikle şiddeti görünür hale getirmemiz gerekmektedir. Karşılaşılan şiddet türünün farkında oluna bilinmesi için öncelikle o şiddet kavramının anlaşılması gerekmektedir. Bu kişilerin algılarını açarak farkındalık sağlayacaktır.

Yaptığımız çalışma, (çalışan kadınlara yönelik psikolojik şiddet), kadının toplumdaki yerini, kadına yönelik şiddeti ve özellikle psikolojik şiddeti kadınların nasıl tanımladıklarını ve bu şiddetin farkında olup olmadıklarını değerlendirmiştir. Nicel çalışma yöntemiyle 180 çalışan kadına uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar dikkat çekicidir. Kadının şiddeti azaltmada ne kadar fazla payının olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Şiddet, Kadın, Çalışan Kadın, Şiddet, Toplum, Aile, Nicel Araştırma, Anket, Yöntem

ABSTRACT

Psychological violence is people are exposed to bad behaviour; a form of un ethical behaviour is to put pressure on them to influence other individuals at times when there is no power balance. Oral violence can sometimes turn into physical aggression. It occurs at times when power imbalance occurs. Power imbalance is social or psychological violence is directed.

Psychological violence can become prevalent in various ways, Emotionally, verbally and physically. In general, it is a form of pressure through threats. These types of violence can emerge in any environment where people communicate with each other. Work place, home, school, family, etc, woman, she isn't aware enough of this violence. The reason for it, the way in which violence only occurs physically. Because we have the structure of the patriarchal family structure, that is, the man is dominant, the woman has been left behind by pressure and the woman doesn't perceive negatively the psychological violence towards woman and to find a solution, we must first make the violence visible it is necessary to understand the concept of violence in order to be aware of the violence. This will provide awareness by opening the perceptions of the people.

The study we conducted (psychological violence towards working woman) assessed women's place in the society, violence, how women describe it, and whether they are aware of it. It was applied to 180 working women by quantitative study method. The results are remarkable. It is revealed how much the women's share in reducing violence.

Keywords : Psychological Violence, Women, Working Women, Violence, Society, Family, Quantitative Research, Survey, Method.

GİRİŞ

Şiddet, insanlık tarihinden günümüze kadar devam eden ve görmezden gelinemeyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Var olduğumuz toplum içerisinde erkeğin egemen olası sebebiyle şiddet içeren davranışlar daha çok kadına yönelmektedir.

Kadınlara uygulanan şiddetin birçok açıdan olumsuz sonuçları vardır. Ekonomik açıdan bakarsak, şiddete maruz kalan kadınların ailesinin geçimine katkı sağlaması oldukça güç bir hale gelmektedir. Psikolojik açıdan ise şiddete maruz kalan kadının sosyal hayatına olan etkisinin onarılması mümkün olmayacak ve çevresiyle olan ilişkilerini olumsuz yönde etkileyecektir.

Kadına yönelik fiziki şiddetin sık sık gündeme geldiği son zamanlarda, medya tarafından pek dikkat çekilmeyen bir diğer şiddet türü psikolojik şiddettir. Fiziksel şiddetin bir sonucu olarak görülen neticesinde ruhsal etkilerin olduğu psikolojik şiddet, çeşitli sebeplerle kadının üzerinde baskı oluşturmak olarak özetlenebilir. Psikolojik şiddete maruz kalan kadınların intihar eğilimi, çeşitli madde bağımlılığı psikiyatrik rahatsızlıklar gibi birçok istenmeyen duruma düştükleri görülmektedir.

Literatür incelendiğinde kadına yönelik ekonomik şiddetle ilgili bir çok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Böylelikle Çalışan Kadına Yönelik Psikolojik Şiddetin, Bursa'nın Yıldırım İlçesindeki durumunun incelenmesi çalışmanın temasını oluşturmaktadır. Bu ana fikir çerçevesinde çalışmamızın konu seçimi "Çalışan Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet Algısı: Bursa / Yıldırım İlçesi Örneği" olarak belirlenmiştir. Bu konu seçimi çalışmanın önemini ortaya çıkarmaktadır. Çalışmamızı önemli kılan bir başka durum ise, konumuzla ilgili daha sonra yapılacak olan çalışmalara yol gösterici nitelikte olmasıdır.

Böyle öneme sahip olan çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde kavramsal çerçeve başlığı altında, şiddet kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet, aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet gibi başlıklar altında kısa bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, araştırmanın oluşabilmesi için kullanılan yönteme dair bilgiler verilmiştir. Araştırmanın amacı, konusunun seçimi, evren ve örnekleme, hipotezleri ve alt hipotezleri bu bölümde sunulmuştur.

Seçilen örneklem gurubumuza uygulanan anketlerin değerlendirilmesi ve ayrı tablolar halinde sunumunun olduğu çalışmanın üçüncü bölümünde bulgular ve yorumlar ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Cevapların yüzdelerik dağılımları ve çapraz tablolara bu bölümde yer verilmiştir. Çalışmanın son bölümü olan değerlendirme ve sonuç bölümünde çalışma bulgularına dair değerlendirme ve sosyolojik yorumu yapılmıştır. Kullanılan kaynakların gösterilmesiyle çalışmaya son verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Şiddet Olgusu

Genel anlamda şiddet, sahip olunan güç veya kudretin, yaralanma ve kayıpla sonlanan veya sonlanma olasılığı yüksek bir biçimde bir başka insana, kendine, bir gruba ve ya bir topluma karşı tehdit yoluyla ya da bizzat uygulanmasıdır. Şiddet, sadece insana yönelik değil, gücü elinde bulunduranların her türlü canlıya yönelik uygulandığı bir eylemdir. Şiddeti uygulayan bireylerin ya çocukluklarında şiddetin olduğu ortamda yetişmiş olduğu ve ya evlenmeden önce şiddete maruz kaldığını söyleyebiliriz..

Nietzsche 'ye göre şiddet: iki veya daha fazla farklı unsurun arasında meydana gelen bir olgu olarak ortaya çıkıp, her unsurun kendisi tarafından göreceleştirmek yerine, şiddet uygulayan merkezin bizzat kendi kendisiyle olan iç hesabının dışı dökümünün adı olur.' Burada amaç düşmanın tavsiyesi değildir. Fakat kendisini daha güçlü kılacak olan yolu açmaktır' (Tuna, 2007:84).

Rousseau: 'Şiddetin kaynağının insan dışında doğal ya da üstün bir güç değil, aksine insanın ta kendisi olduğunu anlatmaya çalıştı. İnsan toplumu dinginlik içinde, çikarsızca seyreden Rousseau'nun gördüğü şey şuydu: 'güçlünün uyguladığı şiddet ve zayıfın uğradığı zulüm' (Tuna, 2007:89).

Mihail Baku, 'Düşüncesinde şiddet iki şekilde ele alınabilir. Bunlardan ilki, devletin otoritenin, toplumsal ahlaksızlığı ortadan kaldırma yolunda, meşruiyet zeminine oturttuğu şiddet, diğeri ise bizzat otoriteye, devlete karşı, şiddete karşı şiddettir. Bu da insan özgürlüğüne bir kara kabus gibi çöken otoritenin yıkımı için başvurulması zorunlu bir araçtır ' (Tuna, 2007:109).

'Şiddet bedensel ve tinsel anlamda başkasına zarar vermektir' (Öztürk, S:115, 1986).

Şiddet, bireyin bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmesine, yaralanmasına ve sakat kalmasına neden olan bireysel ve toplu hareketlerin tümüdür.

‘Ana hatlarıyla sözel, fiziksel ve cinsel şiddet olmak üzere üç ana başlık altında toplanmakta olup ruhsal ve fiziksel etkileriyle ortaya çıkmaktadır’ (Ayrancı, 2002:323).

Şiddet, bir insanın belirtili bir biçimde davranmasını ya da davranmasını sağlamak amacıyla uygulanan, her türlü baskıdır. Fiziksel, cinsel, sözel, duygusal, ekonomik olmak üzere çeşitli biçimlerde dir.

‘Şiddet kavramı sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma olarak tanımlanır. Şiddet olayları ise insanları sindirmek, korkutmak için yaratılan olay ya da girişimler olarak tanımlanır’ (Kocacık, 2004:29).

‘İnsan Hakları çerçevesinde bir hak ihlali olarak karşımıza çıkan şiddet, dar ve geniş anlamda açıklanmaya çalışılmıştır. ‘Dar anlamda şiddet; fiziksel şiddetin insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen, sert ve acı verici bir edimdir. Mala, cana, sağlığa, bedensel bütünlüğe, birey özgürlüğüne karşı bir tehdit oluşturması söz konusudur. Geniş anlamda şiddet ise insan üzerindeki fiziksel ve ruhsal etkileri açıkça ölçülemeyen, dolaylı ve somut bir biçimde hissedilen çeşitli baskılardır. Örneğin, ekonomik şiddet, medya terörü, enflasyon, işsizlik, trafik korsanlığı vb gibi’ (Kocacık, 2004:14).

‘Şiddet, insanın fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne yönelik her türlü maddi ve manevi olumsuzluklar demektir’ (Ayan, 2010:34).

‘İster kapalı, ister açık toplum olsun, kadına şiddet hemen her yerde vardır. Toplumsal gelenekler içinde, kadının erkeğini yükseltme amacı, bu sado-mazohist duyguya bağlanabilir. ‘Benim erkeğim beni döver’. Pek çok kadın bu sözü rahatlıkla söyleyebilmektedir. Bunu iyi bilen ve kadını dövmeyi bir ‘erkeklik’ sayan ve hak bilen koca bu duygudan yararlanmaktadır’ (Arat, 1996:91).

‘Şiddet, güç ve baskı uygulayarak insanların bedensel veya ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel veya toplu hareketlerin tümüdür. Şiddet

temel dürtü ve varoluş gereği savunma veya karşı savunma harici daha çok insanlarda ve topluluk halinde yaşayan hayvanlarda grup içi otorite sağlamak için diğerinin varlığını tehdit unsuru görmek ve bu konuda denemek daha doğrusu sindirmek için karşı tarafa uygulanan zarar vermeye yönelik psikolojik bir türdür. Toplumda sıkça başvurulan bir hareket tarzı olan şiddeti tanımlamak gerekirse; uygulayıcısı tarafından bilinçli olarak karşıdaki kişiye ya da kişilere, kurum ya da kuruluşlara hatta canlı diğer varlıklara çeşitli amaçlar adına çıkar elde etmek, onlara karşı üstünlük ya da hakimiyet kurmak istenilen hal ve hareketlerin elde edilmesini sağlamak, imtiyaz ya da ayrıcalık sağlamak, saygınlık ya da sevgi kazanmak, kısacası maddi ve manevi çıkar ve menfaatlerin elde edilmesi amacı ile fiziksel, sözlü, psikolojik ya da işaretler yardımı ile uygulanan kişi ya da kişilerin, kurum ya da kuruluşların hatta canlı diğer varlıkların yaşam, özgürlük, irade, istek, hak ve sağladıklarına zarar verici, bu hakları ortadan kaldıran ya da geçici süre ile bunların ortadan kaldırılmasını sağlayan hareketlerin tümüne şiddet denir' (Weilburger, 2008:13).

'Şiddet, kişi ya da kişilerin, kurum ya da kuruluşlarının birbirlerine ya da yaşanılan doğa, hayvanlar ve diğer yaşam koşullarına karşı uyguladıkları bilinçli olarak yapılan çeşitli amaçlar adına çıkar elde etmek, onlara karşı üstünlük ya da hakimiyet kurmak istenilen hal ve hareketlerin elde edilmesini sağlamak, imtiyaz ya da ayrıcalık sağlamak, saygınlık ya da sevgi kazanmak, kısacası maddi ve manevi çıkar ve menfaatlerin elde edilmesini sağlamak amacı güden davranışların tümüdür demek doğru olabilir' (Weilburger, 2008:15).

'Şiddet, kişinin karısını / kocasını aşağılaması karısına / kocasına ve çocuklarına küfretmesi, onu eve kilitlemesi, cinsel olarak zorlaması da şiddet olarak tanımlanır' (Weilburger, 2008:16).

'Şiddet sadece dayak şekli değildir. Tehdit, zorlama, hapsedme, cinsel şiddet, psikolojik baskı şekillerinden biridir. Şiddet ailelere büyük zarar verebilir ve ruhsal, fiziksel acılara yol açabilir' (Weilburger, 2008:18).

‘Şiddet, dayak atan kişilerin ortak bir özelliği vardır; kontrolü kaybettiklerini düşündüklerinde, istediklerini yaptırabilmek için güçlerini göstermekten başka yöntem bilmezler’ (Weilburger, 2008:16).

‘Şiddet, yalnızca kişiye fiziksel zarar veren ya da bunu amaçlayan bir şey değildir. Kişiyi psikolojik açıdan incitmeyi hedefleyen, hak ve özgürlükleri kısıtlayan davranışları da içine alır. Buna rağmen, bir toplumda hangi davranışların şiddet olarak tanımladığı, o toplumun kültürel yapısı ve insanların değer yargılarıyla da ilgili’ (Weilburger, 2008:52).

‘Şiddet, insanda var olan saldırgan davranışların kızgınlık ve öfke durumunun dış vurumu ile yüz mimiğinden sözcüğe kadar ya da canlı varlıkların tümüne zarar veren davranış biçimi olarak tanımlanabilir’ (Weilburger, 2008:85).

Genel anlamda şiddet sahip olunan güç veya kudretin, yaralanma ve kayıpla sonlanan veya sonlanma olasılığı yüksek bir biçimde bir başka insana, kendine, bir gruba veya bir topluma karşı tehdit yoluyla ya da bizzat uygulanmasıdır (DSÖ, Women:1996).

‘Şiddet, kişinin başka insanlara ya da çevresine yönelik olarak gösterdiği zarar vermek durumu olarak tanımlanabilir. Bu zarar verme davranışı vurma, kırma, dövme, kavga etme, itme, yaralama, eşyalara zarar verme şeklinde fiziksel boyutta olacağı gibi alay etme, aşağılama, tehdit etme, gözdağı verme, sözel sataşma, kızdırma, hakaret etme, dışlama gibi sözel ve psikolojik boyutta da olabilir’ (Weilburger, 2008:111).

1.2.Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet, tarihin her döneminde görülmüş bir olgudur. Özellikle ataerkil yapıya sahip olan toplumlarda aile içi kadına yönelik şiddet açıkça görülmüştür. Güçlü olan erkeğin ya da ailedeki diğer bireylerin (Baba, Abi vs) güçsüz olan kadın üzerinde baskı oluşturması ile ortaya çıkmaktadır.

Kadına yönelik şiddet, Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey Kadının Statüsü Komisyonu Kadına Yönelik Şiddet Çalışma Grubu’nun yapmış olduğu tanımda;

‘Hırpalama, dayak, ailedeki çocukların cinsel istismarı, evlilik içinde tecavüz ve kadına zarar veren diğer geleneksel uygulamalar, evlilik dışı ilişkilerde şiddet ve istismara yönelik şiddet;

- İş yerinde, eğitim kurumlarında ve başka yerlerde tecavüz, cinsel istismar, cinsel saldırı, göz dağı ve tehdit de dahil olmak üzere fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, kadın ticareti ve fahişeliğe zorlamak

-Nerede olursa olsun devletler tarafından işlenen ya da görmezden gelinen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet’ biçimindedir’ (Saygın, 1998:65).

‘Kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal, hasarlarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamında ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranıştır’ (Akın, 2003:234).

‘Kadına yönelik şiddet, baba, ağabey, dayı gibi erkek akrabalar ile evlilik içinde veya öncesinde ya da nikahsız beraberliklerde kadına karşı, sevdiğini zannettiği ya da kendisini sevdiğine inandığı ve güvendiği erkek ve onun akrabaları tarafından yöneltilen şiddettir’ (Koç, 2006:.3).

‘Dünya Sağlık Örgütü, ‘kadına yönelik şiddet’ önemli bir halk sorunudur’ (Aygın, 2009:3).

Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesine göre kadına yönelik şiddet; ‘kadınlarda fiziksel, cinsel, ve ya psikolojik zarar ve ya üzüntü veren ve ya verebilecek olan cinsiyete dayalı her türlü davranış, tehdit,, baskı ve ya özgürlüğünü keyfi biçimde engellenmesi olarak tanımlanmıştır. Son yorumlarına kadının ekonomik ihtiyaçlarından yoksun bırakılması da eklenmiştir’ (Yıldırım, 2008:3).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ‘ Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirgesi’nin birinci maddesinde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre; ister özel, ister toplumsal yaşamda gerçekleşsin, kadınların fiziksel, cinsel ya da psikolojik yönden zarar görmesi ya da acı çekmesiyle sonuçlanan ve ya sonuçlanması muhtemel olan; tehdit, zorlama ya da bağımsızlıktan mahrum bırakmayı da içine

alan, cinsiyete dayalı her türlü şiddet hareketi olarak tanımlanmıştır' (Baytekin, 2009:21).

'Milletler Kadın Komisyonu, 'kadına yönelik şiddeti; cinsiyete dayalı olarak kadının fiziksel, cinsel, psikolojik olarak zarara uğraması, özel ya da toplumsal yaşamda gereksinimlerinin keyfi ve zorlayıcı olarak göz ardı edilmesi kadının yaşamının risk altına sokulması' şeklinde tanımlanmaktadır' (Şimşek, 2009:323).

'Kadına karşı şiddet, kadına ve ya kız çocuklarına, cinsiyetleri nedeniyle yönlendirilen zarar verici çok çeşitli davranışların tümüdür' (Hazer, 2009:335).

Birleşmiş Milletler 1993'te yayınlanan "kadına yönelik şiddetin yok edilmesi bildirisi" bu şiddet biçimini, 'cinayete dayalı ve kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik her hangi bir zarar ve üzüntü sonucunu doğuran ve ya bu sonucu doğurmaya yönelik özel yaşamda ve ya kamu yaşamında gerçekleşebilen her türlü davranış, tehdit, baskı ve ya özgürlüğün keyfi biçimde engellenmesidir' diye tanımlanır (Arın, 1996:305).

'Kadına yönelik şiddet, aile içerisinde kadının eşi, babası, erkek kardeşi gibi her hangi bir aile üyesinden görmüş olduğu fiziksel, psikolojik, ekonomik ya da cinsel türden saldırıdır. Aile için şiddetin görülen en yaygın şekli aile içerisinde kadına yönelik şiddettir. Bunun yanında aile içinde çocuklara uygulanan şiddete çok az da olsa çocukların anne babaya, dede nineye ya da kadının kocasına uyguladıkları şiddet vakaları da bilinmektedir. Kadınların şiddet davranışlarına hedef olmalarının araştırılmaya başlanmasının asıl sebebi kadın hareketleridir. Ancak yine de aile içi şiddet problemi kültürel unsurlardan dolayı en güç ortaya çıkartılan problemlerdendir. Kadına uygulanan şiddet tarihin her döneminde hemen hemen bütün toplumlarda görülen bir olgudur. Hatta bazı toplumlarda ve kültürlerde kadının, şiddeti hak ettiği ve erkeğin her türlü aykırı davranışının ortasında kadının hakkıyla kadınlık yapmadığının yattığı bile yaygın görüş olarak kabul edilmiştir' (İçli, 1995:12- 13).

1.2.1.Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, güçlü olanın, güçsüz olan canlıya uyguladığı bir davranış şeklidir. Fiziksel olarak karşı tarafa uygulanan, ona zarar veren her türlü davranış şeklidir. Kişiler bu şiddet türüne maruz kaldığı zaman sadece fiziksel olarak değil aynı zamanda psikolojik olarak da zarar görmektedir.

‘Evli bir çiftin, kocasının karısına, kadının kocasına aile içi ya da dışı problemlerden ötürü fiziksel şiddet uygulaması (dayak, itmek, çimdiklemek vb.)’ (Weilburg, 2008:14).

‘Fiziksel şiddete örnek vermek gerekirse; pikniğe çıkan bir aile bireylerinin etraftaki doğa örüntüsüne zarar verici hal ve hareketlerde bulunması fiziksel şiddetin canlı diğer varlıklara olan modeli olarak örneklendirilebilir’ (Weilburg, 2008:14).

‘Fiziksel şiddet, itmek, tokat atmak, tekmelemek, tükürmek, yumruklamak, kol kıvırmak, kol- bacak kırmak, saçından sürüklemek,(su, yemek, tuvalete gitmek gibi) temel ihtiyaçlarını esirgemek, gerektiği halde tıbbi tedavi olmasını engellemek, silahla yaralamak, öldürmek gibi’ (Weilburg, 2008:16).

‘Fiziksel saldırganlık dokuza ayrılmaktadır;

Her hangi bir cisim atma.

İtmek, sıkıca tutmak,

Tokat atmak.

Tekmelemek, yumruklamak

Bir cisimle vurmak

Defalarca vurmak, dövme

Boğazını sıkmak

Silah ile tehdit etmek

Silah bıçak, kullanmak’ (Weilburg, 2008:46 -47).

‘Tokat atmak, dövme, vurmak, itmek, ısırarak, kemiklerini kırmak, duvara vurmak, saç çekmek, tekmelemek, bıçak çekmek, yaralamak, yakmak, boğazlamak, silahla yaralamak, sarsmak, öldürmeye kalkmak vb’ (Korkut, 2008:17).

‘Fiziksel şiddetin sonuçları en görünür olanıdır ancak, şiddete maruz kalanın depresyona girmesi ve benzeri ruh sağlığını ilgilendiren sonuçları da iyi bilinmektedir. Şiddetin sonuçları bilinmekle birlikte şiddete maruz kalanların çoğu deneyimlerini paylaşmamaktadır. Kadınların maruz kaldıkları şiddetin her türlü farklı olumsuz etkilere yol açsa da fiziksel şiddet, fiziksel sorunlara yol açması bakımından en yaralayıcı olanıdır’ (Akt: Akın ve Paksoy, 2008:37).

1.2.2.Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, şiddeti uygulayan kişi ya da kişiler tarafından küçük düşürülme, yalnızlaştırma, bakışlarla imada bulunma, küfür etme, aşağılanma, dalga geçme, vs gibi bir şiddet eğilimi olarak ortaya çıkar.

‘Çiftler arasında problemlerden ötürü dağınık ve eşlerin birbirine surat asması da psikolojik şiddete örnek verilebilir’ (Weilburger, 2008:14).

‘İşaretler ile yapılan şiddet içinde verilebilecek örnekler şunlar olabilir; iki ya da daha çok arkadaş arasında çıkan problemlerden ötürü bireylerin birbirlerine çeşitli el kol hareketlerin de bulunması ya da ebeveyn ile evlat arasında çıkan bir anlaşmazlıktan ötürü ebeveynin evladına söz ya da fiziksel bir hareketten ziyade sadece elini kaldırması ve tehditkar bir bakışla bunu desteklemesi şiddet olarak sayılabilir. Bu örnek psikolojik şiddet ile işaretler ile yapılan şiddet bir arada bulunmaktadır’ (Weilburger, 2008:14).

‘Eşle (kadınla) doğrudan iletişimi kesmek, onunla konuşmamak, surat asmak, eşin (kadının) kendisini ifade etmesini, görüş ve düşüncelerini açıklamasını engellemek, zaaflarıyla alay etmek, duygusal sömürü yapmak, imalı konuşarak yanlış anlamlara meydan vermek, eşin (kadının) kendisine güvenini ve saygısını yitirmesine neden olmak, eşin (kadının) karar verme sürecinde şüphe etmesini sağlamak, kadını sosyal hayatını katı kurullarla sınırlamak, eşin (kadının) mantık sürecinden şüphe etmesini sağlamak, kadını sürekli eleştirmek, kadının

çevresiyle bağlarını koparmak, kadının hareket özgürlüğünü kısıtlamak, eşini kıskançlık bahanesiyle sürekli kontrol altında tutmak, ailesiyle ve arkadaşlarıyla görüşmesini engellemek, herkesin önünde aşağılayıcı konuşmalar yapmak, utandırmak, hastaneye yatması gerekecek kadar ruhsal anlamda hasta olduğunu söylemek, kadının sevdiği eşyalara zarar vermek, sürekli takip etmek, çirkin ve / ve ya işe yaramaz olduğunu söylemek, vb' (Korkut, 2008:19).

'Psikolojik şiddet yapılan bilimsel deneylerde canlı diğer varlıklara uygulanabildiği gibi göstermiştir. Sürekli aynı kişi tarafından şiddete maruz kalan evcil hayvanlarımız bundan sonraki diğer kendisine sürekli şiddet uygulayan kişiyi gördüğünde psikolojik olarak tedirginlik ve kaçma eğilimi gösterebilir. İşaretsel şiddet örneğindeki durumda da evcil hayvanımız aynı zamanda psikolojik şiddete maruz kalmaktadır' (Weilburger, 2008:15).

1.2.3.Cinsel Şiddet

Cinsel şiddeti uygulayan Fiziksel açıdan cinsel şiddet, kişinin isteği gözetilmeksizin cinselliğin bir zorlama ve kısıtlama aracı olarak kullanımınıdır. Evlilik içi tecavüz, kadının fiziksel veya duygusal baskıyla cinselliğe zorlanması, kadının cinsellikte tamamen bir obje olarak kullanılması, ensest ve cinsel taciz bu şiddet türünün yansımalarıdır. Kadınlar üzerindeki araştırmalar göstermiştir ki; evlilik içindeki zorlamayla cinsel ilişkiye girme kadınlarca tecavüz olarak tanımlanmamaktadır. Ancak bu şekilde tanımlanmaması kadınlar üzerindeki etkilerinde bir farklılık yaratmamakta, yine kadınlar üzerinde yıkıcı psikolojik etkiler göstermektedir. Bu durum aile içinde de gözlenmektedir. Örneğin, Ankara'da kadınlar arasında, 155 kadınla yapılan bir araştırmada, kadınlardan % 15'i en az bir kez eşleri tarafından cinsel birleşmeye zorlandıklarını söylemişlerdir (Mutlu,2006: 30).

Cinsel şiddete teşebbüs eden erkekler gerçekte kadını bir partner olarak görmezler. Bu nedenle de kadının ihtiyacını ve doyumunu dikkate almazlar. Onlar için kadının bedeni cezalandırma objesidir. Bazen erkek pornografik dergi ve filmlerdeki yaşantıları eşiyile de yaşamak isteyebilir. Kadını hoşlanmadığı ilişkilere zorlayabilir. Kadın, kocasının istekleri karşısında kendi toleransının düşük olduğuna bile inanabilir. Bunun nedeni partnerinin cinsel ilişki isteğini

reddetme özgürlüğüne sahip olduğunu bilmemektir. Çünkü eşiyle her istediğinde birlikte olması “kadınlık görevleri” arasında görülmektedir. Cinsel şiddet olayının büyük bir bölümü fiziksel şiddet ve öldürme ile sonuçlanabilir (Aktaş, 2006: 35).

1.2.3.4.Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet kadının kazandığı paraya el koymak ve kendi ihtiyaçlarını karşılamasına engel olmak olarak tanımlayabiliriz.

‘Kısaca çalışan kadının parasının elinden alınması, ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmaması, ekonomik anlamda kadının kullanılması olarak tanımlanabilir. Kadının çalışmasına izin vermemek, işten ayrılmasına neden olmak, ziynet eşyalarını zorla elinden almak, paranın denetimini elinde bulundurmak, mirasını üzerine geçirmek, günlük gereksinimlerini karşılayacak düzeyde harçlık vermemek, gelir sağlamak amacıyla fuhuşa zorlamak ve bedeni ile kazandığı parayı elinden almak v.b davranışlar ekonomik şiddet olarak kabul edilmektedir. Ekonomik şiddetin diğer şiddet türlerinde olduğu gibi önemli ruhsal etkileri ortaya çıkar.’ Bazen kadının para kazanması için fuhuşa sürüklenmesi, ekonomik şiddetin cinsel şiddete dönüştüğü durum olarak görülür’ (Baytekin, 2009:4).

‘Ekonomik şiddet, erkeğin ekonomik gücünü sizin üzerinizde bir baskı ve ya denetim aracı olarak kullanması ve ya maddi olanaklar yeterli olduğu halde, az para ile idare etmeniz için sizi zorlamasıdır. Kadının elindeki para veya çeşitli malı çeşitli biçimlerde onun elinden alınması, kadının ekonomik olarak güçlenmesini engelleyecek her türlü yöntemlerdir’ (Koç, 2006:21).

Ekonomik şiddet, genel olarak kadının parasına el koyma, ekonomik özgürlüğünü kısıtlama şeklindedir.

‘Çeşitli gerilimlerden, ekonomik sıkıntılardan kaynaklanan ego zayıflaması ve azalan tahammül sınırları da kadına yönelik şiddetin sebeplerindendir. Çeşitli ruhsal rahatsızlıklar, kişilerin bireysel gerilimlerinde ki takılma ve duraklamalar, aşırı saldırganlık eğilimleri ve dürtüsellikte diğer etkenlerdir’ (Ardalı, 1996:6- 7).

‘Ekonomik şiddet, parasını almak ve geri vermemek, zorla istemediği bir işte çalıştırmak, istediği halde çalıştırmamak/ işe yollamak veya zorla çalıştırmak, eline hiç para vermemek gibi’ (Weilburger, 2008:17).

‘Ekonomik şiddet, kadının iş bulmasına, çalışmasına engel olmak, para istemeye zorlamak, harçlık vermek, parasına el koymak, aile konusunda bilgi vermemek’ (Korkut, 2008:15).

‘Ekonomik şiddet, ekonomik imkanların kısıtlanması, kişilerin çalışma özgürlüklerinin kısıtlanması, mal varlığına el koyma ya da rızası dışında kullanılması, tarla çalıştırma aile içinde ekonomik şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır’ (Weilburger, 2008:36).

‘Son yıllarda kadına yönelik şiddet tanımına “şiddete maruz kalanı ekonomik ihtiyaçlardan yoksun bırakmak” da dahil edilmiştir’ (Korkut, 2008:12).

‘Ekonomik şiddet, evin masraflarını karşılamamak, aile bireylerine gerekli harçlığı vermemek, eşin (kadının) çalışmasına izin vermemek, çalışan eşin (kadının) parasını elinden almak, kadının mal / mülkünü kontrol etmek, kadının nereye para harcadığını kontrol etmek, para yönetimi konusunda eleştirmek ve etkilemek (müsrif kadın) vb’ (Korkut, 2008:17).

‘Ekonomik faktörlerin alt kategorileri ise, kadınların erkeklere ekonomik bağımlılığı, nakit ve kredi kartlarına, kayıtlı ve kayıt dışı sektörlerde istihdam olanaklarına, eğitim ve öğretim imkanlarına sınırlı erişim, vb, şeklinde ortaya çıkmaktadır’ (Korkut, 2008:22).

‘Kadına uygulanan şiddetin ekonomik açıdan da, bazı sonuçları vardır. Şiddete maruz kalanın ve şiddeti gerçekleştirenin ailesine ekonomik katkıda bulunması zordur. Kadına yönelik aile içi şiddet, kadının üretkenliğini çalışma olanağını ve kapasitesini azaltır, işe devamsızlığını artırır ve işinde ilerlemesini engeller; aile içinde ekonomik kaynaklar üzerinde kontrolünün yok olmasına yol açar. Bunların yanı sıra, kadının sağlık hizmetlerini ve sosyal hizmetlerini ve sosyal hizmetleri kullanım sıklığı artar’ (Akt: Paksoy, Erbayder,2008:40).

‘Para kazanan kadınlara ve aileyle ilgili bütçesi ve aileleri ile ilgili kararlar konusunda sorular sorulmuştur. Çünkü para kazanma kadının toplumunda ve ailede konumunu yükselten önemli bir faktördür. Bağlı olarak bu kadınların aile içi ilişkilerdeki statü ve rolleri de farklılaşmaktadır’ (Arat, 1996:81).

1.3.Toplumsal Cinsiyete Dayalı Eşitsizlik

Günümüzde cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları sıklıkla kullanılmaktadır. Bu kavramların birbirlerinin yerine kullanılması mümkün olmakta; fakat mümkün olması doğru olduğu anlamını taşımamaktadır. Cinsiyet, bireylerin anne karnında iken belirlenen, biyolojik, fizyolojik ve genetik olarak birbirlerinden ayrılmalarında belirleyici olan bir yapı özelliği anlamına gelmektedir (Acker, 1992: 565).

Toplumsal cinsiyet kavramı ile sadece biyolojik olarak kadın ve erkeğin birbirinden farklı olduğu değil, aynı zamanda bu farka dayalı olarak sosyal ve kültürel birtakım değerler konusundaki farklılıklar da vurgulanmaktadır. Böylece cinsiyet esas alınarak oluşturulan kategorizasyon sonucunda, bu kategorilere ilişkin davranış dizileri, kişilik özellikleri, sosyal roller meydana gelmektedir (Nicholson, 1994: 79-80).

1.3.1.Bilişsel Gelişim Kuramı

Bilişsel Gelişim Kuramı, çocuğun kendi gelişiminde aktif olanın yine kendisi olduğu görüşünü savunmaktadır. Kohlberg (1966) çocuklarda cinsiyet gelişiminin birbirini takip eden üç adım sonucunda oluştuğunu ileri sürmektedir. Bu adımlar cinsiyeti etiketlendirme, cinsiyetin değişmezliği ve cinsiyetin sürekliliğidir. Süreç basitten karmaşığa doğru ilerlemektedir ve çocuk içinde bulunduğu aşamaya göre davranış örüntüleri sergilemektedir (Cinsiyete özgü oyunlar oynama, kendi cinsiyetinden olan bireyleri gözleme vb.). Çocuklar kaçınılmaz olarak kendilerine bir etiket belirlemekte ve diğer insanları da kendi cinsiyetindekiler ve karşı cinsiyettekiler olarak ikiye ayırmaktadır. Çocuğun kendini kategorize etmesi ve söz konusu kategoriye uygun davranışlar öğrenip sergilemesi ise bilişsel çelişkiyi azaltmak içindir. Bu süreç zihinsel olarak sağlıklı bireylerde bilişsel gelişimin evrenselliğine bağlı olarak kaçınılmaz bir şekilde gerçekleşmektedir (Bem, 1983: 599).

1.3.2.Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal Öğrenme Kuramı, bireyin öğrendiği bir davranışı gözle görülür bir şekilde gerçekleştiremeyebileceği, arkasından pekiştirici sunulmadığı zamanda öğrenmenin gerçekleşebileceği, insanın salt uyarıcılara karşı verdiği basit tepkilerle ele alınamayacak kadar karmaşık bir varlık olması sebebiyle davranışçılığa tepki olarak geliştirilmiş bir kuramdır. Kuram özellikle temsili, sembolik ve öz-düzenleyici süreçlerin öğrenmede oynadığı role dikkat çekmektedir. Kurama göre öğrenme, pekiştirme ve model alma yoluyla gerçekleşmektedir. Çocuğa cinsiyet rolleri, günlük hayatta maruz kaldığı cinsiyete özgü stereotipler ve toplumda belirgin olan normlar ile empoze edilmektedir. Çocuk ebeveynleri tarafından kendi cinsiyetine özgü bir davranış yaptığında ödüllendirilmekte ve cinsiyete uygun davranmasının 'iyi' olduğu öğretilmektedir (Bandura 1978: 12-13). Gözleyerek öğrenirken kritik öğrenme kaynağı diğer insanlar olmaktadır ve öğrenmenin gerçekleşmesi için pekiştirici şart değildir (Taylor at all, 2007: 12). Küçük erkek çocuğu, kendi cinsiyetinden birinin erkeksi davranışlarda bulunduğu zaman desteklendiğini gözlediğinde de öğrenme gerçekleşebilmektedir.

1.3.3. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı, Sandra Bem tarafından sosyal öğrenme kuramı ve bilişsel gelişim kuramı temel alınarak geliştirilmiş bir kuramdır. Bu kurama göre çocuklar cinsel kimliklerini oluşturmaya başladıkları zaman kendi cinsiyetlerine özgü olan beklenti ve kalıp yargıları öğrenmeye ve buna göre hareket etmeye başlarlar. Kuramın bu sayılısı sosyal öğrenme kuramını hatırlatmaktadır. Cinsel kimliğini keşfeden ve buna özgü davranışları öğrenmeye başlayan çocuklar yavaş yavaş erkeksi ve kadınsı davranışları ayırt etmeye, bunları analiz etmeye ve örgütleyerek yeni şemalar oluşturmaya başlarlar. Bu kısım ise temellerini bilişsel gelişim kuramından almıştır. Oluşturulan şemalar doğrultusunda çocuk kendi davranışlarını biçimlendirmeye ve cinsiyetine uygun davranmaya başlamaktadır. Sonuç olarak hem şemalar oluşturulmuş hem de birey kendi davranışlarını bu şemalara göre şekillendirmiş olmakta ve süreç tamamlanmaktadır (Bem, 1983: 600-601). Toplumsal cinsiyet

eşitsizliğinin nasıl öğrenildiği ve yaşama aktarıldığı konusunda en detaylı açıklamayı yapması sebebiyle en güçlü kuramın toplumsal cinsiyet şeması kuramı olduğu düşünülmektedir.

1.4. Aile İçi Şiddetle İlgili Yaklaşımlar

1.4.1. Feminist Yaklaşım

Kadın insanlık tarihinden bu yana sömürülmüş, bunun sonucunda bir mücadele içerisine girmiştir. Feminizmde kadını görünmez kılan ve ikincilleştiren bu ataerkil yapıyı sorunlaştırarak ve sorgulayarak çözümler üretmeye çalışır. Eşitlik ve özgürlük feminist yapının çekirdeğini oluşturur.

“Erkek- kadın eşitliği”, kadın hakları, “feminizm”, “kadının özgürlüğü”, “kadının statüsü” gibi konular daha önceden sık sık incelenmiştir.

‘Kadına yönelik şiddet feminist yazılarında sık sık gündeme gelmiş, çeşitli platformlarda tartışılmış ve kadın sorunlarına duyarlı feminist çevreler tarafından kınanmıştır. Aile içi şiddetin nedenleri tartışılırken toplumun ataerkil yapısına dikkat çeken feministler, kadına yönelik şiddetin daha iyi anlaşılmasında, özellikle cinsiyetler arası güç dengesizliğinin analiz edilmesi gerekliliğini vurgulamışlardır’ (Weilburger, 2008:70).

‘Kadın hakları, eşitliği, özgürlüğü veya bugünkü değimiyle statüsü üzerindeki tartışmaları insan doğuşu ile başladığı muhakkaktır. Konunun bilimsel bir şekilde ele alınmasının geçmişini bugünden üç yüz yıl gerilerde aranması eğilimi geneldir’ (Boyunca, 1998:8).

‘Feminist araştırmalar toplum ve aile içinde kadını farklı bir biçimde ele almaktadır. Bu ele alışıta sorunlar kadın deneyimleri açısından değerlendirilmektedir. Feminist yaklaşım evlilikte kadın üzerindeki baskıyı patriyarkal ilişkilerin bir sorunu olarak kabul etmektedir’ (Kocacık, 2004:52).

T. Parsons, çekirdek aileyi, sanayi ekonomisinin gereksinimleriyle çatışmayacak tek aile biçimi olarak ele alırken kadının rollerine daha çok önem vermiştir. Ailede cinsiyete dayalı bir iş bölümü getiren Parsons, kadının rollerini

ev işleri, çocuklara bakma, erkeğin rollerini ise maddi gereksinimleri karşılama ve toplumda bağ kurma biçiminde açıklamaktadır' (Sayın, 1990:54- 56).

1.4.2. Sosyo- Kültürel Yaklaşım

'Bu yaklaşım çerçevesinde ailenin yapısı, aile bireylerinin (eşlerin) eğitim, meslek ve gelir durumları, aile içi ilişkilerde, dolayısıyla da şiddetin ortaya çıkıp çıkmamasında, belirleyici faktör olmaktadır' (Kocacık, 2004:53).

'Bu yaklaşımın savunucuları aile içi şiddeti, aile içi ilişkilerin başarısızlığına bağlar. Erkek, beklentilerinin karşılığını görmediğinde, ailedeki statüsünün dikkate alınmadığını hissettiğinde şiddete başvurur' (Yıldırım, 1998:30).

'Ayrıca çocuk yetiştirilme sürecinden kaynaklanan (örneğin; erkek sert olmalı gibi) şiddet uygulamaları ile bazı toplumlarda şiddetin hoş görülmesi, kitle iletişim araçlarının şiddet sergileyerek etkili olması da şiddetin ortaya çıkmasının nedenlerindedir' (Yıldırım, 1998:30).

'Ülkemizde şiddet konusunda duyarlılık da eskiye oranla artmış, şiddet daha konuşulur bir sorun haline gelmiş olup, çözüm yolları tartışılmaya başlamıştır. Buna rağmen ülkemizde gerek kadınlar gerekse erkekler arasında şiddeti meşru kabul etme eğilimi oldukça yüksektir' (Saygın, 1998:25).

1.4.3. Psikolojik Yaklaşım

'Psikolojik yaklaşımlar çerçevesinde şiddete uğrayan kadınlara ilişkin değerlendirmeler yapan bazı teoriler mevcuttur. Bunlar "Bilişsel Çelişki Teorisi, Agresyon Teorisi, Klinik Psikolojik Teoriler olarak belirlemektedir' (Yıldırım, 1998:32).

'Bilişsel Çelişki Teorisine göre, şiddete uğrayan kadın, kendi gerçekliğinden kuşku duyar. Kendini kocasının yerine koyar ve bu durum çatışmayı arttırıcı etki yapar' (Kocacık, 2004:54).

‘Agresyon Saldırganlık Teorisine göre çocuk yetiştirme biçimlerinin çocuğun saldırgan olup olmayacağını belirlemede çok önemli olduğu ileri sürülür’ (Kocacık, 2004:54).

‘Şiddete uğramış kadınlarda şiddet içeren ilişkiyi sürdürüp sürdürmemek, depresyona uğrama gibi sonuçlar görülmektedir. Buna göre şiddete uğrayan kadın, şiddet uygulayan eşle birlikte yaşamayı sürdürürse kendini suçladığı görülmektedir. Ayrıca şiddet içeren ilişkisi olan kadınlarda depresyon oluşabildiği de belirtilmektedir’ (Yıldırım, 1998:38).

1.5. Kadına Yönelik Şiddetin Tarihsel Gelişimi

Ailede kadına yönelik şiddetin tarihi, insanlıkla yaşıttır. Kadına yönelik şiddet insanın varoluşundan bu yana devam eden, toplumda birçok probleme sebep olan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

‘Kadına yönelik saldırganlık problemi bilimsel ortamlarda ancak 1970’lerde gündeme gelebildi. Konunun bu zamana kadar ilgi çekmemesi, problemin yaygınlığının ortaya konulmamasına, eşler arasındaki şiddetin olağan kabul edilmesine ve sorunun inkar edilmesine, bu dönemde gündeme gelmesi de Vietman savaşından sonra şiddete toplumsal bir tepki gösterilmesine, kadın hareketinin güçlenmesine bağlıdır’ (Weilburger, 2008:45 -46).

‘Eski Roma da erkekler eşlerini dövebilir, boşayabilirlerdi. Zina, toplum içinde sarhoşluk, ya da halka açık oyunlara gitmek gibi nedenlerle öldürme hakkına sahiptir. 1700’lü yıllarda İngiltere’de yasalar kocaya doğru yoldan ayrılan karısını fiziksel olarak cezalandırma hakkını vermekteydi. Bu uygulama 19. yüzyılda ABD’de yapılmıştır. Kadının aşağılanması, güçler arasındaki eşitsizlik, kadının mal olarak görülmesi, cinsiyetçi rollerin dayatılması, erkeğin saldırgan davranışlarına onay verilmesi, kadının ikinci sınıf insan sayılması, baskın konumundaki erkeğe bağımlılığın sürmesini sağlamaktır. Güç eşitsizliği ve “aile meseleleri” nin karışılmaması gereken özel hayat sayılmasının yanında sağlık ve adalet sisteminde görev yapanlarda 1960’lı yıllara kadar kadına yönelik şiddeti görmezden gelmiştir.1970’li yıllardaki kadın hareketi kadının toplumda yaşadığı her türlü şiddete dikkat çekilmesini sağlamıştır’ (Karacan, 1996:237).

‘1970’lerden itibaren, tüm dünyada kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili genel kabul gören bu yaklaşım sorgulanmayı başlatmıştır. Bu dönemde özellikle Avrupa’da ve ABD’de kadın hareketi, aile içi şiddetin “özel bir sorun değil, toplumsal bir sorun” olduğunu vurgulamış ve aile içi şiddetin önlenmesi için yasal düzenlemeler yapılmasının gerektiğini savunmuştur. Ayrıca kadın hareketi; aile içi şiddete maruz kalan kadınlar için sığınma evleri, danışma merkezleri, acil yardım hatları, sadece bu konuda çalışan sağlık birimleri gibi kuruluşların oluşturularak hizmetlerin sunulmasının gerekliliğine işaret etmiştir’ (Akt: Price, 200:7).

‘Bu gelişmelere rağmen ne yazık ki hala kadına yönelik aile içi şiddet tüm dünyada devam etmektedir. Şiddete maruz kalan birçok kadın, gerekli desteği ve hizmeti almadığı için bu sorunu yaşamaya devam etmek zorunda kalmaktadır. Bu alanda yapılan pek çok araştırma tüm dünyada bu konuda çıkarılan yasal düzenlemelerin yeterince uygulanmadığını, sığınma evleri ve diğer destek mekanizmalarının yetersiz sayıda olduğunu ve bazı durumlarda bu kuruluşların asgari standartların altında hizmet verdiklerini göstermektedir’ (Logar, 2006:9).

‘Dünya kadınları 1975’ten bu yana geçen yirmi yıl içinde eşitlik, kalkınma ve barış konusunda önemli saptamalar yaptılar. Örneğin 1980’de Danimarka’da toplanan İkinci Dünya Kadın Konferansı’nın sonucu, Kadınların İnsan Hakları Bildirgesi olarak yorumlayabileceğimiz Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi oldu. Üçüncü Dünya Kadın Konferansı da ise Nairobi Kadınların İlerlemesi İçin Geleceğe Yönelik Stratejiler Belgesi oluşturuldu’ (Arat, 1996:13).

Türkiye de kadına yönelik aile içi şiddetin tarihine baktığımız zaman;

‘Osmanlı da köylü kadın şehirli kadın kadar hapis değildir. Tarla da, bağda çalışan köylü kadını üretime yönelik her işi erkekle birlikte paylaşmaktadır. Evinde halı, kilim dokuyarak çalışan köylü kadını, eski Türk geleneklerini yaşatacak, erkekten kaçma ve örtünme konusunda padişah fermanlarından pek etkilenmeyecektir. Geçim derdi için üretici olmak zorunda kalan kırsal kesim kadını daha özgürdür. Tüketici olan saray kadınları daha sefalı ve ihtişamlı bir hayat sürdürmektedir. Varlık durumuna göre dokuma tezgahı, değirmen veya fırın

işletebilen taşralı kadın, İslam hukukunun uygulandığı şer-i mahkeme huzurunda şehirli kadınla aynı pozisyonda olacaktır' (Altındal, 1994:49).

'Ancak sosyal hayattan uzaklaşarak perde gerisinde kalan Osmanlı kadınının elinde hala bir hak vardır. "Ekonomi" kelimesinin anlamı olan "hane idaresi" ve "analık" tır. Bu onur verici bir hak. Kadının malı üzerinde ki kullanım hakkı da devam etmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'na gelen Lady Montagu, daha çok varlıklı kadınları anlatsa da "Türk kadınları kocalarından korkmazlar, çünkü malları kendi ellerindedir. Divan bile kadına saygılıdır" diyerek bu hususu işaret etmiştir. 1678'de Bursa'da mevcut 300 iplik eğirme atölyesinin yarısından fazlası kadınlara aittir' (Altındal, 1994:50).

'Orta düzeyde ve varlıklı aile kadınlarının pazardan alışveriş yapması ayıplanırdı, onların ihtiyaçlarını kocaları ya da hizmetçileri yapardı. Osmanlı da kocasından kötü muamele gören kadın gerektiğinde sadrazama kadar çıkabilmekteydi. Osmanlı kadını kafes içindedir ama şiddet ama geçim sıkıntısından da uzaktır. Osmanlı padişahları anneleri, kızları, kız kardeşleri ve kadınların ve saray kadınlarına verdiği mülkiyetlerin yanı sıra halktan kadınların mülklerini de belirleyip, haklarının korunmasını sağlamışlardır' (Altındal, 1994:51).

'Türkiye Cumhuriyeti resmi delegasyonu, tüm konferansı uzmanlık alanlarını ayırarak yakından izlediği gibi, gerek Gümrük Birliği gerek, gerekse Avrupa Birliği üyeliğimiz konusunda yoğun bir lobi çalışmasını da yürüttü. Çeşitli kadın grupları ve Avrupalı kadın parlamenterlerle yapılan görüşmeler, kuşkusuz yeni ve olumlu bir imaja katkıda bulundu. Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nın sonuç raporu ve Pekin Bildirgesi 139 ülke tarafından imzalandı. Şimdi, alınan kararları çekince koymaksızın imzalamış bulunan ülkelerin yasalarında da gereken değişiklikleri yapmaları bekleniyor. Bu noktada bazı kritik sorun alanları sıralanmıştır:

Kadınların değişmeyen ve giderek artan yoksulluğu.

Kadınların sağlık ve benzeri hizmetlerde yaşadığı eşitsizlikler.

Kadınlara yönelik her türlü şiddet;

Ekonomik yapıların ve politikaların tanıtımına ve üretim sürecine kadın katılımındaki eşitsizlik;

Kadınların gelişmesi için gerekli destek mekanizmalarının yetersizliği;

Kadınların Evrensel İnsan Haklarının desteklenmesi ve korunması;

Kadın ve medya;

Kadın ve çevre' (Arat, 1996:17).

'Ülkemizde kadın araştırmalarının tarihi yenidir. Kuramsal düzeyde çalışmalar yanında, kadınların istihdam, ücret, eğitim ve cinsiyete ilişkin sorunlarını ülke koşulları ve politikaları çerçevesinde inceleyen araştırmalar yapılmaktadır. Bu ve benzeri çeşitli incelemelerde kadının ücretli yaşama katılmasının kadının toplumsal değerini yükselttiği ve kadın- erkek eşitliğini dengelemede önemli bir etken olduğu görüşü paylaşılmaktadır. Gerçekten de para kazanma kadınların toplumsal değerini arttırmakta, topluma açılan kadının kadın-erkek eşitliğini fark ederek kendinden yana değişmeler beklentisine yol açmaktadır' (Akt: Koray, 1992: 94, :70).

'Para kazanan bu kadınlara, aile bütçesi ve aileleri ile ilgili kararlar konusunda sorular sorulmuştur. Çünkü para kazanma kadının toplumda ve ailede konumunu yükselten önemli bir faktördür. Bağlı olarak bu kadınların aile içi ilişkilerindeki statü ve rolleri de farklılaşmaktadır' (Akt: Kağıtçıbaşı, 1984:132, :81).

'Yapılan çok sayıda çalışma bulunmasına karşılık, Türk toplumunun erkek egemen yapısı, kadına yönelik şiddetin artmasına neden olmaktadır. Çıkarılan "Ailenin Korunmasına Dair Kanun" ile aile içinde kadınların ve çocukların şiddet görmesinin engellenmesi amaçlanmıştır. Ancak kanun sadece şiddet sonrası dönemde yapılan başvurulara yöneliktir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde toplumun, yazılı ve görsel basının desteğini sağlayıcı çalışmalar yapılmamış,

diğer sektörlerin katkı ve katılımı sağlanamamıştır. Şiddetin birincil, ikincil ve üçüncül koruma aşamalarında son derece önemli görevleri bulunan Sağlık Bakanlığı'nın sağlık 21 dökümanından söz edilmesinin dışında kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik her hangi bir politikası yoktur. Sağlık sistemi içinde sağlık personelinin şiddet mağdurlarını korumak için harekete geçirilebileceği bir mekanizma kurulamamıştır. Şiddetin incelenmesinde en önemli kuruluşlardan olan yerel yönetimlerin kadına yönelik şiddet konusundaki tutumları son dönemde ilgisizlikten öteye geçememiştir' (Akın, S.245-246).

'İnsan hakları ihlali olarak kadına yönelik şiddetin boyutları bilinmektedir. Kadına yönelik şiddet, 1980'lerde Türkiye'nin gündemine girmiştir. Toplum açısından da önemli olan bu gelişmeye paralel olarak açık oturumlar, konferanslar v.b çalışmalarla konuya ilgi giderek artmış ve yapılan araştırmalarla da kadına yönelik şiddeti kısmen görünür yapmıştır' (Saygın, 1998:25).

Aile içi şiddet toplumsal bir problem olup, günümüzde de devam etmektedir.

1.6.Türkiye'de Kadın

1.6.1. Kadının Toplumdaki Yeri

Yirminci yüzyılın başlarından bu yana kadın sorunları ve kadınların konumu bugün üçüncü Dünya'yı oluşturan ülkelerin siyasal söyleminin ve gündeminin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Çünkü radikal toplumsal dönüşüm noktalarında kadın haklarına ilişkin propagandalar özel önem taşır. Nitekim Türkiye'de de kadın meselesinin gündeme gelişi 19. Yüzyılın sonlarına rastlar. Osmanlı İmparatorluğu modern Batı'nın meydan okumasına karşılık bir arayış içerisine girmiştir. Devletin ileri gelenleri savaşlarda yenilgi ile başlayan ve her alanda Batı dünyasının hegamonik eğiliminin görülmesiyle devam eden bir dizi problem karşısında ne yapacaklarını araştırmaya başlamışlardır (Şişman, 1996: 8). Kuşkusuz bu düzenlemelerden biri kadınının statüsünde yapılan düzenlemelerdir.

Osmanlı'da, Tanzimat Fermanıyla birlikte kadınların kamusal alanda yer alması sağlanarak, düşünce alanında, siyasal ve toplumsal statüsünde ilk ciddi artış sağlanmış (Sağ, 2001: 16) ve kadınların toplumsallaşma süreci ilgili ferman

ile başlamıştır. Eğitim-öğretim hakkına kavuşan Tanzimat dönemi kadınları; sorgulayan, araştıran ve de çeşitli yayın organlarında kendilerini ifade edebilen bir özgürlüğü kavuşmuşlardır. Kadınlar bağımsızlığa yönelik yazdığı yazılar ile toplumda modern kadın algısını oluşturmuşlardır. Diğer taraftan Çiftçi'nin (1982: 23) de belirttiği üzere: "Daha köklü bir değişme Birinci Dünya Savaşı ile yaşanmıştır. Sayısız kadın gıda ve silah fabrikaları başta olmak üzere kamu alanına gitti. Bankacılar, PTT, merkezi ve kamu yönetimi, hastaneler kapılarını kadınlara açtı. Osmanlı İmparatorluğu'nun büyük çaptaki askeri girişimleri kadınları kentsel yaşama sokmanın yanında şeriatın üstünlük ilkesinin de sarsılmasına vesile olmuştur."

Cumhuriyet döneminde kadın sorunlarının temel parametreleri, II. Meşrutiyet'ten başlayarak Kemalist Cumhuriyete kadar uzanan Türk ulusçuluğunun tarihsel koşullarınca şekillenmiştir (Kanbir, 2017: 219). Bu dönem, imparatorluğun çözümlüğüne rağmen bir düşünce bolluğunun yaşandığı, Taşkıran'ın "Büyük Umutlar" devri, Ziya Gökalp'in "yeni hayat" diye nitelediği, Osmanlı'da vatandaşlık ve kadın eşitliği fikirlerinin gündemi belirlediği bir dönem olmuştur (Göle, 2008: 57). Böylece Cumhuriyet dönemine kadınların rolüyle ilgili önemli gelişmeler bırakılmıştır. Tanzimat'tan beri süre gelen Batı medeniyetine dâhil olma çabalarının en açık ve bilinçli ifadesi olan Kemalist proje sadece devletin yapısını imparatorluktan cumhuriyete dönüştürmekle kalmamış, aynı zamanda kadının ve ailenin konumu başta olmak üzere gündelik yaşam dünyasına, davranış biçimlerine de nüfuz etmek istemiştir (Göle, 2008: 57). Cumhuriyet rejimi "çağdaş kadın" diye tanımladığı kadınları Batılılaşmanın mihenk taşı olarak kabul etmiştir. Aslında İsviçre Medeni Kanununun Kabulü (1926) ve kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesiyle (1934) kadınlar, medeni ve siyasal hakları elde etmişlerdir (Şişman, 1996: 55). Pek çok ülkeye oranla Türk kadını bu hakkını daha erken elde etmiştir. Atatürk'ün ileri görüşlü atılımları sayesinde, siyasal hakları Türk kadınına birçok toplumdaki hem cinslerinden çok daha önce tanınmıştır (Tokgöz, 1979: 18).

Batılı bir yaşam tarzına sahip olmanın kadının konumunu değiştirmekten geçtiğini düşünen yönetici seçkinler, kadınları eğitimden siyasete her alanda teşvik etmişlerdir. Bu kadınlar kendilerine sağlanan fırsatları değerlendirirken

bunu sanki bir vazife hissiyle yapmışlardır (Şişman, 1996: 55). Türkiye’de kadın hareketi modernleşme çabalarıyla koşut bir süreç izlediği ve laik rejimle kadının statüsü arasında bir paralellik kurulduğu için kadın konusu hep stratejik önem kazandığı dönemlerde gündeme gelmiştir. Gerici-ilerici, çağdaş-çağdışı ayrımları kadın meselesi çerçevesinde tanımlanmış ve rejim meşruiyetini bu ayrımın vurgulanmasına dayandırmıştır. Bu nedenle Cumhuriyetin ilk yıllarında verilen önemi yitirmiş görünen kadın meselesi 1980 sonrası dönemde tekrar önem kazanmıştır.

Dünyada 1970’li yıllarda etkisini gösteren ikinci dalga feminist hareket Türkiye’ye 1980 sonrası yansır. Bu dönem kadın hareketinin en belirgin özelliği kadınların kadın oldukları için karşılaştıkları sorunları gündeme getirmesi ve hukuk sisteminden dine toplumda var olan tüm değer ve gelenekleri eleştirmesidir. Simon De Beauvoir’un “Kadın doğulmaz, kadın olunur” sözünü bayraklaştıran bu kadınlar daha önceki dönemlerin aksine kendilerine “feminist” demekten çekinmezler. Toplu protesto hareketlerinden dergi çıkarmaya ve akademik “Kadın Araştırmaları Merkezi” kurmaya dek pek çok gelişmenin yaşandığı bu dönem bir askeri yönetim dönemidir (Şişman, 1996: 57).

1.6.2.Kadının İş Gücüne Katılımı

1.6.2.1. Kadın İş Gücüne Yönelik Kurumsal Yaklaşımlar

Kadınların işgücü sermayesinde yer edinmesiyle ilgili olarak; ikili rol kuramı, insan sermayesi kuramı, cinsiyetçi rol toplumsallaşması kuramı ve feminist kuram başta olmak üzere birçok kuram geliştirilmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin açıklamalara dayandırılarak kadın ve erkeklere farklı rollerin atfedilmesi, kadınların daha çok ev içi faaliyetlerle ilgilenmesi, erkeklerin işgücü piyasasında daha çok fırsata sahip olması ve daha fazla kazanç getiren işlerde çalışması gerektiğine dair kalıp yargıların var olması, kadınların çalışma hayatına girmesi ile birlikte birtakım açıklamalar geliştirilmesi gerekliliğini beraberinde getirmiştir. Bu sebeple kadınların işgücüne katılımı ile ilgili geliştirilen kuramların temelinde de yine toplumsal cinsiyet algısı bulunmaktadır. Bu kuramların açıklamaları da aşağıda verilmiştir.

1.6.2.1.1. İkili Rol Kuramı

İkili rol kuramı, kadınların istihdama katılmaları ve ücretli işçi tanımıyla işgücü piyasasında yer alması durumunu açıklamak üzere geliştirilmiş ilk kuram olma özelliği taşımaktadır (Ciner, 2003: 24). Bu kuram kadının öncelikli ve tercihen tek işinin evine bakmak olması gerektiğini, bunun yerine işgücü piyasasında yer edinerek maddi kazanç sağlamanın ikinci önceliği olması gerektiğini savunması açısından ataerkil bir yaklaşım olma özelliği taşımaktadır. Bu açıdan kadının ailedeki rolü ile iş yaşamındaki rolünün nasıl bağdaştırılacağı sorusuna yanıt arayan kuramda üretilen çözüm önerileri kadının yükünü daha da arttırmaktadır. Yine erkek egemen işyeri, kadına geçici gözle baktığı için ona yatırım yapmak yerine erkeğe yatırım yapmayı tercih etmektedir. Ayrıca ikili rol kuramı, kadınların neden daha az ücretle çalışmaya razı olduğunu da açıklamaktadır. Çalışan bazı kadınların amacı çocuğuna yetecek kadar para kazanmaktır ve aklı evindedir. Bu nedenle kadın bir erkek meslektaşının sahip olduğu ücret beklentisini taşımamaktadır. Aksine, onların çok daha altında ücretle çalışmayı kabul etmeye hazırdır (Akt. Uygun, 2011: 45-46).

1.6.2.1.2. İnsan Sermayesi Kuramı

İnsan Sermayesi Kuramı, işgücünün ve sergilenen performansın heterojen olduğu varsayımı ile geliştirilmiş; iş görenin sahip olduğu yeteneklere ve verimliliğe göre farklı ücret dağılımının yapılması gerektiği görüşüne dayandırılmıştır (Ünal, 1991: 749-750). Sözü edilen yeteneklerin geliştirilmesi ve verimliliğin daha üst seviyeye çıkarılabilmesi için bir takım fırsatların çalışanlara sunulması gerekmektedir. Bu yaklaşım çerçevesinde, eğitim ile bireylere kazandırılacak nitelikler arasında okuma-yazma, bilişsel beceriler ve öğrenme yeteneği gibi bireyin tüm işlerinde üretkenliğini arttıracak özellikler yanında mesleğe özgü (spesifik) becerilerde sayılabilir (Ünal, 1991: 750). Bu yaklaşım, kadın ve erkeğin farklı meslekler seçmesinin cinsiyet rollerinden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Erkeklerin kadınlardan daha fazla çalışma hayatında yer aldığını, kadınların ise ailedeki rollerine uygun olarak doğum ve çocuklara bakmak gibi nedenlerle işlerine ara verdiklerini, ayrıca işgücünün niteliği, genel ve mesleki açıdan erkeğinkine göre düşük olduğu için

kadınların daha düşük ücret almalarının ve daha düşük statülü mesleklerde yoğunlaşmalarının normal olduğu ileri sürülmekte, işverenlerin de, kadınların iş yaşamlarının kesintiye uğradığı için erkekleri tercih etmelerinin doğal olduğu belirtilmektedir. Kuram kadın ve erkeğin aynı iş gücünde çalışmalarında bile erkeğin daha yüksek ücret almasını verimlilikle açıklayıp, kadınların bu durumu doğal karşılaması gerektiğini savunmaktadır (Akt. Uygun, 2011: 46; Durmaz, 2016: 46). Kuram, fırsat eşitliği olduğunu varsayması açısından ve kadının emek niteliğinin zamanla artmasına rağmen çalışma şartlarında genel bir iyileşmenin olmamasını açıklamakta yetersiz kalmaktadır.

1.6.2.1.3. Cinsiyetçi Rol Toplumlaşması Kuramı

Cinsiyetçi Rol Toplumsallaşması Kuramına göre, bireyler çocukluk dönemlerinden itibaren içinde yaşadıkları toplumun kendi cinsiyetlerine atfettiği özelliklere uygun olarak yetiştirilmektedirler. Çocukluk döneminde yerleştirilen bu tutumlar ileride mesleki tercihlere de yansımaktadır. Erkeklerin ailenin koruyucusu olarak otoriter ve daha saldırgan, karar verici olmaları; kadınların ise ev işleriyle ilgilenen, korunmaya muhtaç olmaları, farklı iş alanlarında yoğunlaşmalarını sağlamaktadır. Kadınlara ev işlerinin uzantısı meslekler uygun görülürken, erkeklere daha çok fiziksel, cesaret isteyen işler ya da mekanik ve sayısal işler uygun görülmektedir (Şenesen ve Pulhan, 2000: 11). Bireyler işgücü piyasasına girmeden önce cinsiyetçi rol toplumsallaşmasının savunduğu bu görüşe paralel olan süreç devreye girmekte ve kadınlardan öğretmenlik, kuaförlük, aşçılık gibi kadınlara özgü meslekler; erkeklerden de şoförlük, avukatlık, yöneticilik gibi erkeklere özgü meslekler tercih etmeleri beklenmekte; genellikle de tercihler bu yönde yapılmaktadır (Şener, 2011: 13). Bu kuramın, kadınların daha az statülü ve daha az ücret karşılığında yapılan işleri kendi iradeleriyle seçtikleri ve kendilerine karşı yapılan cinsiyet ayrımcılığını yine kendilerinin belirlemiş olduğu görüşünü benimsediği için tam olarak gerçeği yansıtmadığı düşünülmektedir. Kadınların seçimlerini kendilerinin yaptığı görüşünün toplumsal cinsiyet şeması kuramı ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Çocukluk döneminde cinsiyet şemalarını oluşturan birey, yetişkinlikte de bu şemalara uygun meslekleri tercih ederek tutarlı davranmaktadır.

1.6.2.1.4.Feminist Kuram

Feminist Kuram, performans değerlendirmelerinin cinsiyetten bağımsız olarak yapılmasının, mevcut bakış açısına zenginlik katacağını ve iktisadi açıdan daha verimli olacağını savunmaktadır (Işık ve Serdaroğlu, 2015: 6). Feminist kuram sadece cinsiyete dayalı işbölümünden kaynaklanan sorunlara çözüm aramakla kalmamakta; aynı zamanda toplumda yer alan ataerkilliğin çözümlenmesi konusunda da çaba sarf etmektedir. Feminist kuramcılar da kendi aralarında liberal feministler ve radikal feministler olarak ayrılmaktadırlar. Liberal feministler, örgütlerin kendi yapılarında oluşturdukları, kadınların buldukları pozisyonda ilerlemelerini engelleyici ayrımcılık uygulamalarının değiştirilmesinin ve her iki cinsiyetin de eşit olanaklara sahip olduğu politikalar belirlemesinin cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldıracağını ileri sürmektedirler (Özkaplan, 2013: 12). Bununla birlikte radikal feministler, kalıplaşmış ve ayrımcılığa sebebiyet veren cinsiyet rolleri tanımlamalarının kaynağının kapitalizmden ziyade ataerkil toplum yapısı olduğunu düşünmektedirler ve onlara göre insanlar arasındaki en temel çatışma şekli cinsiyet çatışmasıdır (Aktaş, 2013: 63).

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.1. Araştırmanın Amacı

Şiddet, insan yaşamının her alanında görülen ve dünyada giderek artan önemli bir toplum sağlığı sorunudur. Çalışmamızın amacı çalışan kadına yönelik psikolojik şiddetin kadın yaşamındaki etkilerini ortaya koymaktır. Psikolojik şiddet sonucunda kadınlar ruhsal çöküntüler yaşarlar, bunun sonucunda sağlıkları hem psikoloji olarak hem bedensel olarak bozulmaktadır.

Şiddet türü olarak fiziksel şiddet en fazla olarak görülmektedir. Oysa ki fiziksel şiddet kadar psikolojik, sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet türleri de kadın yaşamını olumsuz bir şekilde etkilemektedir.

Bursa ilinin Yıldırım ilçesinde yapılan bu çalışmada çalışan kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddeti görünür kılmak ve bu olguyla ilgili geniş bir perspektif çizebilmek, daha çok kadına ulaşarak toplumun psikolojik şiddet konusunda farkındalığa sahip olmalarını sağlamak hedeflenmiştir.

Çalışan kadınlarla görüşülerek kadına yönelik şiddetin sadece fiziksel şiddetle sınırlı olmadığını bunun yanında psikolojik şiddetinde var olduğu gerçeğini gösterebilmektir.

2.2. Araştırmanın Konusu

Kadınlar kadın oldukları için, en güvenli yerlerde evlerinde, işyerlerinde, çevrelerinde yakınları tarafından (anne, baba, eş, abi, abla vs.) şiddete maruz bırakılmaktadırlar. Kadına yönelik şiddet dünyanın her yerinde farklı din, dil, ırk ve her türlü etnik gruba ait kadının ortak sorunudur.

Araştırmamızın konusu çalışan kadına uygulanan psikolojik şiddettir. Çalışma konusunun daha iyi anlaşılabilmesi için aile içi şiddette tüm boyutlarıyla çalışmaya katılmıştır. Araştırmamız Bursa ilinin Yıldırım ilçesinde anket uygulamasıyla çalışılmış. Yıldırım ilçesinin iş yerlerinden örneklem alınmıştır.

Bursa’da yapılan bu çalışmada çalışan kadına yönelik psikolojik şiddet olgusu ilk etapta genel anlamıyla ele alınmıştır. Kadınların maruz kaldığı şiddetin nedenleri, kadınların maruz kaldığı şiddet türleri ve maruz kalınan şiddetin kadınlar üzerinde bıraktığı etkiler konu edinmiştir.

2.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada bilimsel yönteme uygun hareket edilmektedir. Önce konu ile ilgili kaynak elden geçirilmiş, kavramsal model aşaması çerçevesinde problemin tanımı ve araştırma amacı belirlenmiştir. Daha sonra gözlem aşaması çerçevesinde araştırma evreni, örnekleme, veri toplama teknikleri belirlenmiş ve değişkenler saptanmıştır. Araştırmada veri toplamada anket tekniği kullanılmıştır. Çözümleme aşamasında toplanan veriler düz tablolar ve çapraz tablolar halinde sunulmuş ve değerlendirilmiştir. Çapraz tabloların anlamlı çıkabilmesi için tablolar birleştirilmiştir. Son aşamada ise sonuçlar ortaya konmuş ve yorumlanmıştır.

2.4. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Bursa ilinde Yıldırım İlçesinde çalışan kadınlar oluşturmaktadır. Araştırma 180 kişiye uygulanmıştır. Anket uygulaması Nisan 2018 tarihinde yapılmıştır. Bursa/ Yıldırım ilçesinde çalışan kadınlara anket uygulanmış, anket sonucu düz tablo ve ki kare tabloları şekline dönüştürülerek değerlendirilmiştir..

Bursa ilindeki iş yerleri merkez ve çevre ölçütüne göre ayrılmıştır. Merkez iş yerleri ilin gelişmiş, alışveriş merkezine yakın yerleridir. Çevre ise Yıldırım İlçesi ve alışveriş merkezlerinin uzağındaki iş yerleridir.

Bu örneklem planına göre ildeki iş yerlerinden örnekleme dahil olanlar. Derya Caddesi, Kurtuluş Caddesi, Barutluk Caddesi, Kazım Karabekir Caddesi, Başak Caddesi, Şirinevler Caddesi, Akıncılar Caddesi, Yeşilyayla Caddesi, Esenevler Caddesidir. Seçilen bu caddelerde kadın çalışanların çok olması, semtlerin ekonomik durumları değişiklik arz etmesi, gelir seviyesi üst düzey ve nispeten daha alt düzey olan caddeler bilinçli olarak seçilmiştir. Çalışmada çıkacak sonuçların homojen olması ve gerçeği yansıtması için bu seçilen örneklem bölgesi evreni yansıtmasına önem verilmiştir.

2.5.Hipotezler

Araştırmanın temel ve alt varsayımları şöyle sıralanabilir.

2.5.1.Temel Hipotez

Uygulanan şiddetin temelinde sosyo-kültürel ve psikolojik faktörler yatar. Bu faktörler birey üzerinde bir ya da birkaç olumsuz etki bırakabilir bu da bireyin sosyalleşme sürecini olumsuz etkiler. Bu etkinin derecesine göre de şiddet ortaya çıkmaktadır. Sosyalleşme sürecinde id'den gelen dürtülerin gerektiği gibi sosyalize olamaması saldırgan davranışlara yol açmaktadır.

Sosyo- kültürel faktörler eğitim düzeyi, aile yapısı, gelir düzeyi, çevre ve kitle iletişim araçlarıdır. Psikolojik faktörler, sevgisizlik, güven eksikliği, aşağılanma, aile yapısı, şiddet uygulayan bireylerin varlığı, engellenme gibi faktörlerdir.

2.5.2. Alt Hipotez

Sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik faktörlerle ilgili alt varsayımlar.

a-**Aile yapısı**, (biçimi) büyüdükçe kadına yönelik **şiddet** artar.

b- Ailede eşin **eğitim düzeyi** yükseldikçe, aile içinde kadına yönelik **şiddet** azalır

c-Ailede **gelir düzeyi** yükseldikçe, aile içinde kadına yönelik şiddet azalır

d-Ailenin oturduğu **çevre** (oturlan semt ve konut tipi açısından ele alınmış. Alt, orta ve elit olarak ele alınan çevreler anket soruları içerisinde açıklanmıştır) yükseldikçe, aile içinde kadına yönelik **şiddet** azalır.

Psikolojik faktörlerle ilgili alt varsayımlar

1. Ailede şiddeti uygulayan kişinin çocukluğunda ve ya evlenme öncesinde, kendi ailesinde veya çevresinde sürekli **aşağılanması**, aile içinde kadına yönelik **şiddeti** arttırır.

2. Ailede şiddeti uygulayan kişinin geçmişinde sevgisizlik ve güven duygusunun eksikliği durumunun var olması, aile içinde kadına yönelik **şiddeti** arttırır.
3. Ailede şiddeti uygulayanın çocukluğunda ve gençliğinde **kendi aile çevresinde şiddet uygulayan birinin varlığı**, aile içinde kadına yönelik şiddeti arttırır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Uygulanan anketler frekans dağılımı halinde sunulmuştur ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Tablo 1. Medeni durum

Medeni Durum	S	%	TOPLAM
Bekar	2	1,1	1,1
Nişanlı	16	8,9	10,0
Evli	150	83,3	93,3
Boşanmış -esi ölmüş	12	6,7	100,0
TOPLAM	180	100,0	

Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların medeni durumları şöyledir;

Katılımcıların %8,9'luk kısmı nişanlı, %83,3'lük kısmı evli, %6,7'lik kısmı boşanmış veya eşi ölmüş.

Tablo 2. Eğitim Durumu?

	S	%	TOPLAM
Okur-Yazar	6	3,3	3,3
Okur-Yazar Değil	1	,6	,6
İlkokul Mezun	15	8,3	8,3
Ortaokul Mezun	7	3,9	3,9
Lise Mezun	41	22,8	22,8
Yüksekokul/Üniversite Mezun	90	50,0	50,0
Master/Doktora	20	11,1	11,1
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların eğitim durumunuz nedir sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların %3,3'lük kısmı eğitim durumunuz nedir sorusuna okur-yazarım demiş, %8,3'lük kısmı eğitim durumunuz nedir sorusuna ilkokul mezunu

demiş, %3,9'luk kısmı eğitim durumunuz nedir sorusuna ortaokul mezunu demiş, %22,8'lik kısmı eğitim durumunuz nedir sorusuna lise mezunu demiş, %50,0'lık kısım eğitim durumunuz nedir sorusuna yüksekokul-üniversite mezunu demiş, %11,1'lik kısım ise eğitim durumunuz nedir sorusuna lisansüstü (master/doktora) cevabını vermişlerdir.

Tablo 3. Meslek

	S	%	TOPLAM
	1	,6	,6
Memur	47	26,1	26,1
İşçi	45	25,0	25,0
serbest çalışıyor (esnaf)	16	8,9	8,9
Doktor	1	,6	,6
Mühendis	5	2,8	2,8
Eğitmen	21	11,7	11,7
Çiftçi	1	,6	,6
Başka	43	23,9	23,9
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların mesleğiniz nedir sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların %26,1'lik kısım memur demiş, 25,0'lık kısım işçi demiş, %8,9'lik kısım serbest demiş, %6,0'lük kısım doktor demiş, %2,8'lik kısım mühendis demiş, %11,7'lik kısım eğitmen demiş, %6,0'lık kısım çiftçi demiş %23,9'luk kısmı ise başka cevabını vermişlerdir.

Tablo 4. Çalışma Durumu

	S	%	TOPLAM
Kamu	76	42,2	43,4
Özel	97	53,9	55,4
6	2	1,1	1,1
TOPLAM	175	97,2	100,0

Tablo 4'te görüldüğü gibi katılımcıların kamu da mı özelde mi çalışıyorsunuz sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların %1,1'lik kısım kamu da mı özelde mi çalışıyorsunuz sorusuna yanıt yok cevabını vermişler, %42,2'lik kısım kamu da mı özelde mi çalışıyorsunuz sorusuna kamu cevabını vermişler, %53,9'luk kısım ise özel cevabını vermişlerdir.

Tablo 5. Neden Çalıştığı

	S	%	TOPLAM
	1	,6	,6
ekonomik sıkıntılardan dolayı	37	20,6	20,6
1, 2 ve 4	1	,6	,6
ekonomik özgürlüğümü elde etmek için	45	25,0	25,0
2 ve 5	1	,6	,6
2, 3 ve 4	1	,6	,6
idealler için	8	4,4	4,4
kendimi daha fazla geliştirebilmek için	7	3,9	3,9
aile butcesine katkıda bulunmak için	48	26,7	26,7
Başka	30	16,7	16,7
7	1	,6	,6
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tablo 5'te görüldüğü gibi katılımcıların neden çalışıyorsunuz sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların %0,6'lık kısmı neden çalışıyorsunuz sorusuna yanıt yok cevabını vermişler, %20,6'lık kısım neden çalışıyorsunuz sorusuna ekonomik

sıkıntılardan dolayı cevabını vermişler, %25,0 lik kısım neden çalışıyorsunuz sorusuna ekonomik özgürlüğümü elde etmek için cevabını vermişler, %4,4'lük kısım idealler için cevabını vermişler, %3,9'luk kısım kendimi daha fazla geliştirebilmek için cevabını vermişler, %26,7lik kısım aile bütçesine katkıda bulunmak için cevabını vermişler, %16,7 'lik kısım ise başka cevaplar vermişlerdir.

Tablo 6. Eşin Mesleği

	S	%	TOPLAM
	21	11,7	11,7
İssiz	11	6,1	6,1
Memur	31	17,2	17,2
İşçi	28	15,6	15,6
serbest çalışıyor (esnaf)	31	17,2	17,2
Doktor	12	6,7	6,7
Mühendis	12	6,7	6,7
Eğitmen	14	7,8	7,8
Çiftçi	3	1,7	1,7
Başka	17	9,4	9,4
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların eşinizin mesleği nedir sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların %11,7'lik kısmı yanıt yok cevabını vermişler, %17,2 'lik kısım memur cevabını vermişler, %15,6'lık kısım işçi cevabını vermişler, %17,2'lik kısım serbest cevabını vermişler, %6,7'lik kısım doktor cevabını vermişler, %6,7'lik kısım mühendis cevabını vermişler, %7,8'lik kısım eğitmen cevabını vermişler, %1,7'lik kısım çiftçi cevabını vermişler, %9,4'lük kısım ise başka cevabını vermişlerdir.

Tablo 7. Aylık Gelir Durumu

	S	%	TOPLAM
501-1000	3	1,7	1,7
1001-1250	11	6,1	6,1
1251-1750	57	31,7	31,7
1751+	109	60,6	60,6
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tablo 7’de görüldüğü gibi katılımcıların aylık gelir durumunuz nedir sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların %1,7’lik kısım aylık gelir durumunuz nedir sorusuna 500-1000 cevabını vermişler, %6,1’lik kısım aylık gelir durumunuz nedir sorusuna 1001-1250 arası cevabını vermişler, %31,7’lik kısım aylık gelir durumunuz nedir sorusuna 1251-1750tl arası cevabını vermişler, %60,6’lık kısım aylık gelir durumunuz nedir sorusuna 1751+tl arası cevabını vermişler

Tablo 8. İkamet edilen çevre

	S	%	TOPLAM
	1	,6	,6
Yanıtsız	10	5,6	5,6
alt grup	26	14,4	14,4
orta grup	118	65,6	65,6
elit (1. sınıf/sosyete)	25	13,9	13,9
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tablo 8’de görüldüğü gibi katılımcıların ikamet ettiğiniz çevreyi nasıl tanımlarsınız sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların %5,6’lık kısmı ikamet ettiğiniz çevreyi nasıl tanımlarsınız sorusuna yanıt yok cevabını vermişler, %0,6’lık kısım ikamet ettiğiniz çevreyi nasıl tanımlarsınız sorusuna yanıtsız cevabını vermişler, %14,4’lük kısım ikamet ettiğiniz çevreyi nasıl tanımlarsınız sorusuna alt grup cevabını vermişler, %65,6’lık kısım ikamet ettiğiniz çevreyi nasıl tanımlarsınız sorusuna orta grup

cevabını vermişler, %13,9'luk kısım ise ikamet ettiğiniz çevreyi nasıl tanımlarsınız sorusuna elit (1. Sınıf/sosyete) cevabını vermişlerdir

Tablo 9. Hane halkı kişi sayısı

	S	%	TOPLAM
1-3	77	42,8	43,0
4-6	91	50,6	50,8
7-9	6	3,3	3,4
10+	5	2,8	2,8
TOPLAM	180	100,0	

Tablo 9'da görüldüğü gibi katılımcıların hane halkı kaç kişiden oluşmaktadır sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların, %42,8 'lik kısım hane halkı kaç kişiden oluşmaktadır sorusuna 1-3 cevabını vermişler, %50,6'lık kısım hane halkı kaç kişiden oluşmaktadır sorusuna 4-6 cevabını vermişler, %3,4'lük kısım 7-9 cevabını vermişler, %2,8'lik kısım ise hane halkı kaç kişiden oluşmaktadır sorusuna 10 ve daha fazla cevabını vermişlerdir.

Tablo 10. Ailenizi ilgilendiren konularda genelde kimin karar verdiği

	S	%	TOPLAM
yanıt yok	6	3,3	3,3
Esim	41	22,8	22,8
Kendim	13	7,2	7,2
ortak karar alırız	96	53,3	53,3
aile büyükleri	24	13,3	13,3
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tablo 10'da görüldüğü gibi katılımcıların ailenizde hepinizi ilgilendiren konularda genelde kim karar verir sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların %3,3'lük kısmı ailenizde hepinizi ilgilendiren konularda genelde kim karar verir sorusuna yanıt yok cevabını vermişler, %22,8'lik kısım ailenizde hepinizi ilgilendiren konularda genelde kim karar verir sorusuna eşim

cevabını vermişler, %53,3'lük kısım ailenizde hepinizi ilgilendiren konularda genelde kim karar verir sorusuna ortak karar alırsınız cevabını vermişler, %13,3'lük kısım ailenizde hepinizi ilgilendiren konularda genelde kim karar verir sorusuna aile büyükleri cevabını vermişlerdir,%7,7'lik kısım kendim cevabını vermiştir.

Tablo 11.Yaşanılan çevreden memnuniyet durumu

	S	%	TOPLAM
Evet memnunum	125	69,4	69,8
Hayır memnun değilim	53	29,4	29,6
3	1	,6	,6
TOPLAM	180	100,0	

Tabloda görüldüğü gibi yaşadığınız çevreden memnun musunuz? sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların yaşadığınız çevreden memnun musunuz sorusuna %69,9'luk kısım evet memnunum demişler,%29,4'lük kısım hayır memnun değilim cevabını vermişler, %0,6'lık kısım yanıt yok cevabını vermişler.

Tablo 12. İstedığınız zaman alışverişe çıkma durumu

	S	%	TOPLAM
Evet	59	32,8	32,8
Hayır	34	18,9	18,9
Ara sıra	87	48,3	48,3
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tablo 12'de görüldüğü gibi katılımcıların istediğiniz zaman alışverişe çıkabiliyor musunuz sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların, %32,8'lik kısım istediğiniz zaman alışverişe çıkabiliyor musunuz sorusuna evet cevabını vermişler, %18,9'luk kısım istediğiniz zaman alışverişe çıkabiliyor musunuz sorusuna hayır cevabını vermişler, %48,3'lük kısım istediğiniz zaman alışverişe çıkabiliyor musunuz sorusuna ara sıra cevabını vermişlerdir.

Tablo 13. Cevabınız hayır ise nedeni

	S	%	TOPLAM
Eşim izin veriyor	137	76,1	76,1
Esim izin vermiyor	22	12,2	12,2
Başka	20	11,1	11,1
5	1	,6	,6
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tablo 13'te görüldüğü gibi katılımcıların hayır ise neden sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların, %12,2'lik kısım cevabınız hayır ise neden sorusuna eşim izin vermiyor yanıtını vermişler, %11,1 lik kısım cevabınız hayır ise neden sorusuna başka yanıtını vermişler .

Tablo 14. Aile içerisinde kendinizi rahat bir şekilde ifade edebilmesi

	S	%	TOPLAM
	1	,6	,6
Evet	137	76,1	76,1
Hayır	12	6,7	6,7
kendimi ifade etme olanaklarım kısıtlanmaktadır	18	10,0	10,0
3 ve 4	1	,6	,6
kendimi ifade etmeye çalışırken sözüm kesilmektedir	10	5,6	5,6
5	1	,6	,6
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların Aile içerisinde kendinizi rahat bir şekilde ifade edebiliyor musunuz sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların, %76,1'lik kısım Aile içerisinde kendinizi rahat bir şekilde ifade edebiliyor musunuz sorusuna evet cevabını vermişler, %6,7 si hayır cevabını vermişler,%10,0'ı kendimi ifade etme olanaklarım kısıtlanmaktadır yanıtını

vermişler,%5,6'sı kendimi ifade etmeye çalışırken sözüm kesiliyor yanıtını vermişler.

Tablo 15. Aile içerisinde bir çatışma yaşandığı zaman, yardım için kime başvurduğu

	S	%	TOPLAM
	1	,6	,6
anne ve babama	19	10,6	10,6
iş yerindeki arkadaşlarıma	8	4,4	4,4
iş yeri dışındaki arkadaşlarıma	8	4,4	4,4
Komsularıma	3	1,7	1,7
Sorunu kendim hallederim	138	76,7	76,7
Diğer kişiler	3	1,7	1,7
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların aile içerisinde bir çatışma yaşandığı zaman, yardım için kime başvurursunuz? sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların, %10,6'lık kısım aile içerisinde bir çatışma yaşandığı zaman, yardım için kime başvurursunuz sorusuna anne ve babama yanıtını vermişlerdir, %4,4 'ü iş yerindeki arkadaşlarıma yanıtını vermişlerdir, %4,4'ü iş yeri dışındaki arkadaşlarıma yanıtını vermişlerdir,%1,7'si komşularıma, %76,7'si sorunu kendim hallederim yanıtını vermişlerdir; %1,7 lik kısım diğer kişiler yanıtını vermişlerdir.

Tablo 16. Sosyal aktivitelerde bulunma durumu

	S	%	TOPLAM
Evet	90	50,0	51,1
Hayir	86	47,8	48,9
Toplam	176	97,8	100,0
TOPLAM	180	100,0	

Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların sosyal aktivitelerde bulunuyor musunuz? sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların, %50,0'ı sosyal aktivitelerde bulunuyor musunuz? Sorusunu evet cevabını vermişlerdir, %47,8'i hayır cevabını vermişlerdir. Toplamda %97,8'i bu soruyu yanıtlamışlardır.

Tablo 17. İstedığı zaman eşinden izin almadan dışarıya çıkabilme durumu

	S	%	TOPLAM
Evet	30	16,7	16,7
Hayır	92	51,1	51,1
Bazen	39	21,7	21,7
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tablo 17'de görüldüğü gibi katılımcıların, İstedığınız zaman eşinizden izin almadan dışarıya çıkabiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların % 16,7'si evet yanıtını vermişlerdir, %51,1'i hayır yanıtını vermişlerdir. %21,7'si bazen yanıtını vermişlerdir.

Tablo 18. Ailede şiddet var mı, varsa şiddetin sebebi

	S	%	TOPLAM
	4	2,2	2,2
Yanıtsız	27	15,0	15,0
eşimin yaşı	2	1,1	1,1
2, 3, 4 ve 7	1	,6	,6
2, 4	1	,6	,6
2, 4, 6	1	,6	,6
2, 5, 6	1	,6	,6
2, 5, 6, 7	1	,6	,6
2, 6	2	1,1	1,1
2, 7	2	1,1	1,1
2, 7 ve 9	1	,6	,6
2,3	1	,6	,6
2,3,7	1	,6	,6
2,9	1	,6	,6
çalışıyor olmam	5	2,8	2,8
3, 6	1	,6	,6
3, 6, 7	2	1,1	1,1
3,4	1	,6	,6
esimin ilgisizliği	4	2,2	2,2
4 ve 5	1	,6	,6
4 ve 6	1	,6	,6
4 ve 7	1	,6	,6
4, 6, 7	2	1,1	1,1
4, 7	1	,6	,6
4,8	1	,6	,6
uygun olmayan davranışlar	2	1,1	1,1
5 ve 6	1	,6	,6
sosyokültürel yapı	22	12,2	12,2
6 ve 9	1	,6	,6
6, 7	2	1,1	1,1
6,7,9	1	,6	,6
kadının güçsüz olması	12	6,7	6,7
7,9	1	,6	,6
şiddet yoktur	55	30,6	30,6
Başka	7	3,9	3,9
TOPLAM	180	100,0	100,0

Uygulanan anket sonuçlarının anlamlı çıkabilmesi için bazı anket sorularının şıkları birleştirilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların size göre aileniz ve sizin aranızda şiddet var mı, varsa şiddetin sebebi sizce nedir? Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların %15,0'ı size göre aileniz ve sizin aranızda şiddet var mı, varsa şiddetin sebebi sizce nedir? Sorusuna yanıt vermemişlerdir. %1,1'i eşimin yaşı, %0,6'sı 2,3,4 ve 7 şıklarındaki cevabı vermişlerdir, %0,6'sı 2 ve 4 seçeneği, %6,0'luk kısmı 2,4,6 seçeneğini, %0,6'luk kısmı 2,5,6, %0,6'luk kısmı 2,5,6,7, %1,12lik kısmı 2 ve 6, %1,1'lik kısmı 2,7, %0,6'luk kısmı 2,7,9, %0,6'luk kısmı 2,3 %0,62lik kısmı 2,3,7, %0,6'sı 2 ve 9'uncu şıkları işaretlemişlerdir. %2,8'i çalışıyor olmam cevabını vermiştir. %0,6'sı 3,6 şıklarına, %1,1'i 3,6 ve 7 şıklarına %0,6'sı 3,4 şıklarına cevap vermişlerdir. %2,2'lik kısmı size göre aileniz ve sizin aranızda şiddet var mı, varsa şiddetin sebebi sizce nedir? sorusuna eşimin ilgisizliği cevabını vermişlerdir. %0,6'sı 4 ve 5, %0,6'sı 4 ve 6, %0,7'si 4 ve 7 %0,6'sı 4 ve 8 cevabını vermişlerdir. %1,1'i bu soruya uygun olmayan davranışlar cevabını vermişlerdir. %0,6'sı 5 ve 6 şıklarını işaretleyerek yanıt vermişlerdir. %12,2'si sosyo-kültürel yapı cevabını vermişlerdir. %1,1'lik kısmı 6 ve 7, %0,62lik kısmı 6 ve 9, %0,6'luk kısmı 6,7 ve 9 şıklarını yanıt olarak vermişlerdir. %6,7'si kadının güçsüz olması yanıtını vermişlerdir. %6,6'sı 7 ve 9 şıklarını yanıt olarak vermişlerdir. %30,0'ı şiddet yoktur cevabını vermiştir. %3,9'u ise size göre aileniz ve sizin aranızda şiddet var mı, varsa şiddetin sebebi sizce nedir? Sorusuna başka cevabını vermişlerdir.

Tablo 19. Uygulanan şiddeti bildirdiği kişiler

	S	%	TOPLAM
	6	3,3	3,3
Polise konu edilmesi gereken bir sorun olduğunu düşünmüyorum	114	63,3	63,3
Baksa	37	20,6	20,6
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların uygulanan şiddeti bildirdiği kişiler sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların, %63,3'lük kısım bu soruya polis,% 20,6'sı sorun olduğunu düşünmüyorum, %12,2'si ise başka yanıtını vermiştir.

Tablo 20. Kadınlar çalışmalı

	S	%	TOPLAM
	1	,6	,6
Evet	149	82,8	82,8
Hayır	7	3,9	3,9
Yanıtsız	23	12,8	12,8
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların kadınlar çalışmalı mı sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların, %82,2'si evet, %3,9'u hayır ve %12,8'i bu soruyu yanıtlamıştır.

Tablo 21. Kadınların çalışması psikolojik şiddetten bir kurtuluş yolu

	S	%	TOPLAM
	3	1,7	1,7
Yanıtsız	13	7,2	8,9
Evet	60	33,3	42,2
Hayır	104	57,8	100,0
TOPLAM	180	100,0	

Tablo 21’de görüldüğü gibi katılımcıların kadınların çalışması psikolojik şiddetten bir kurtuluş yolu mudur sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların, kadınların çalışması psikolojik şiddetten bir kurtuluş yolu mudur sorusuna %7,2’lik kısım yanıt vermemiş, %33,3’lük kısım evet yanıtını verirken %57,8’i hayır yanıtını vermiştir.

Tablo 22. Kadının çalışması ile boşanmayı arttıran sebep

	S	%	TOPLAM
	4	2,2	2,2
Yanıtsız	56	31,1	31,1
Evet	45	25,0	25,0
Hayır	75	41,7	41,7
TOPLAM	180	100,0	100,0

Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların kadının çalışması boşanmayı arttıran sebeplerden midir? sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir;

Katılımcıların %31,1’i bu soruya yanıt vermemiş, % 25,0’ı evet derken, %41,7’si hayır yanıtını vermiştir.

3.2. Araştırmayla İlgili Çapraz Tablolar

Tablo 23. Kadının ekonomik durumu ile ailede herkesi ilgilendiren konularda karar verebilmesi arasındaki ilişki

Ailede herkesi ilgilendiren konularda genellikle kim karar verir		GELİR				Toplam
		501-1000	1001-1250	1251-1750	1751+	
Yanıt yok	S	0	0	1	5	6
	%	0,0%	0,0%	16,7%	83,3%	100,0%
Eşim	S	3	5	17	16	41
	%	7,3%	12,2%	41,5%	39,0%	100,0%
Kendim	S	0	0	3	10	13
	%	0,0%	0,0%	23,1%	76,9%	100,0%
Ortak karar alırız	S	0	4	24	68	96
	%	0,0%	4,2%	25,0%	70,8%	100,0%
Aile büyükleri	S	0	2	12	10	24
	%	0,0%	8,3%	50,0%	41,7%	100,0%
Toplam	S	3	11	57	109	180
	%	1,7%	6,1%	31,7%	60,6%	100,0%

$X^2=27,786$ $SD=12$ $P<0,006$

Kadının ekonomik durumu ve karar verebilme durumu ile şiddet görme arasında ilişki vardır. Uygulanan anket sonucunun anlamlı ve ilişkili çıkabilmesi için yukarıdaki tabloda anket soruları birleştirilerek karşılaştırma yapılmış ve değerlendirilmiştir(Tablo 23).

Gelir durumu 501-1000 arası olan katılımcılardan ailede herkesi ilgilendiren konularda karar verebilme durumuna %7,3'ü eşim, %0,0'ı kendim, %0,0' ortak karar alırız, %0,3 'ü ise aile büyükleri,%0,3'ü ise bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır. Gelir durumu 1001-1250 arası olan katılımcılardan ailede herkesi ilgilendiren konularda karar verebilmesi arasındaki ilişki sorusuna %0,5'i yanıt vermemiş, %12,2'si eşim, %0,4'ü kendim, %4,2'si ortak karar alırız, %8,2si ise aile büyükleri olarak bu soruyu yanıtlamışlardır. Geliri 1251-1750 arası olan katılımcılardan %16,7'si yanıtızsız, %41, 5'i eşim, %23,1'i kendim,%25,0'ı ortak karar alırız, %50,0'ı ise bu soruya aile büyükleri olarak yanıt vermiştir. Toplamda ailede herkesi ilgilendiren konularda karar verebilme konusunda 6 kişi bu soruyu

yanıtlamamış, 41 kişi eşim, 13 kişi kendim,96 kişi ortak karar alırız ve 24 kişi ise aile büyükleri olarak bu soruyu yanıtlamıştır.

Ekonomik yönden gelir durumu az olan katılımcılardan ekonomik durumu iyi olanların ailede herkesi ilgilendiren konularda daha çok karar verebildiği, ekonomik geliri az olan katılımcıların ise ailede herkesi ilgilendiren konularda daha az karar verebildiği sonucuna varılmıştır. Bu sonuç beklenen bir sonuçtur.

Tablo 24. Kadının ekonomik durumu ile çalışmasının şiddetten kurtuluş yolu olabilmesi arasındaki ilişki

Gelir		kadınların çalışması psikolojik şiddetten bir kurtuluş yolu mudur			Toplam	
		Yanıtsız	Evet	hayır		
501-1000	S	0	0	2	1	3
	%	0,0%	0,0%	66,7%	33,3%	100,0%
1001-1250	S	0	0	0	11	11
	%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
1251-1750	S	2	9	13	33	57
	%	3,5%	15,8%	22,8%	57,9%	100,0%
1751+	S	1	4	45	59	109
	%	0,9%	3,7%	41,3%	54,1%	100,0%
Toplam	S	3	13	60	104	180
	%	1,7%	7,2%	33,3%	57,8%	100,0%

$X^2=23,054$ $SD=9$ $P<0,006$

Kadının ekonomik durumu, çalışma durumu ile şiddet görme durumu arasında ilişki vardır. (Tablo 24). Uygulanan anket sonucunun anlamlı ve ilişkili çıkabilmesi için yukarıdaki tabloda anket soruları birleştirilerek karşılaştırma yapılmış ve değerlendirilmiştir

Tablo 24'göre, çalışan kadınlardan geliri 501-1000 arası olan kadınlar, kadının çalışması psikolojik şiddetten kurtuluş yolumudur sorusuna %66,7'si evet, %33,3'ü hayır ve yanıtını vermiştir. Geliri 1001-1250 arası olan kadınlar kadının çalışması psikolojik şiddetten kurtuluş yolumudur sorusuna % 100 evet yanıtını vermiş, geliri 1251-1750 olan kadınlar, kadının çalışması psikolojik şiddetten kurtuluş yolumudur sorusuna %22,8'i evet, %57,9'u hayır, 15,8'i ise bu soruya yanıt vermemiştir. Geliri 1750 ve üzeri olan çalışan kadınlar, kadının çalışması

psikolojik şiddetten kurtuluş yolu mudur sorusuna %41,3'ü evet, %54,1'i hayır, %0,9'u ise bu soruyu yanıtız olarak cevaplamıştır. Toplam olarak katılımcıların %57,8'i kadının çalışması psikolojik şiddetten kurtuluş yolu mudur sorusuna hayır, %33,3'ü hayır ve %7,2'si bu soruyu yanıtız olarak cevaplamıştır.

Gelir durumunun düşük olması yoksulluğun olması aile ilişkilerini olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Kadının çalışması, elde edilen sonuçlara göre şiddeti ortadan kaldırmış aksine çalışan kadınlar elde edilen verilere göre şiddete daha çok maruz kalmıştır. Şiddetin bu şekilde görülmesi beklentimizin tersine bir sonuçtur.

Tablo 25. Kadının ekonomik durumu ile ve sosyal aktivitede bulunma arasındaki ilişki

	Gelir	Sosyal aktivitede bulunuyor musunuz		Toplam
		evet	hayır	
501-1000	S	0	3	3
	%	0,0%	100,0%	100,0%
1001-1250	S	4	7	11
	%	36,4%	63,6%	100,0%
1251-1750	S	14	42	56
	%	25,0%	75,0%	100,0%
1751+	S	72	34	106
	%	67,9%	32,1%	100,0%
Toplam	S	90	86	176
	%	51,1%	48,9%	100,0%

$X^2=31,366$ $SD=3$ $P<0,000$

Kadının ekonomik durumu sosyal aktivitede bulunma durumu ile şiddet arasında ilişki vardır. (Tablo 25). Uygulanan anket sonucunun anlamlı ve ilişkili çıkabilmesi için yukarıdaki tabloda anket soruları birleştirilerek karşılaştırma yapılmış ve değerlendirilmiştir

Gelir durumu 501-1000 arası olan katılımcılardan %0,4'ü aktivitede bulunduğunu %0,7'si ise bulunmadığını belirtmiştir. Gelir durumu 1001-1250 arası olan katılımcılardan %36,4'ü bu soruyu evet, %63,6'sı ise hayır olarak yanıtlamıştır. Gelir durumu 1251-1750 arası olan katılımcıların %25,0'ı bu soruya evet, %75,0'ı ise hayır yanıtını vermiştir. Gelir durumu 1751 ve üzeri olan

katılımcıların %67,9'u sosyal aktivitelerde bulunabildiğini, %31,1'i ise bulunamadığını belirtmiştir.

Kadının gelir durumu ile sosyal aktivitede bulunma durumu ilişkilidir. Elde edilen verilere göre gelir durumu yükseldikçe, sosyal aktivitelerde bulunma oranı artmıştır. Bu sonuçlar beklentimizle aynıdır.

Tablo 26. Kadının ekonomik durumu ile çalışması arasındaki ilişki

Gelir		Sizce kadınlar çalışmalı mı?			Toplam
		Evet	Hayır	Yanıtsız	
501-1000	S	0	3	0	3
	%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
1001-1250	S	0	3	2	6
	%	0,0%	27,3%	18,2%	54,5%
1251-1750	S	0	42	3	12
	%	0,0%	73,7%	5,3%	21,1%
1751+	S	1	101	2	5
	%	0,9%	92,7%	1,8%	4,6%
Toplam	S	1	149	7	23
	%	0,6%	82,8%	3,9%	12,8%

$X_2=32,242$ $SD=9$ $P<0,000$

Kadının ekonomik durumu ile çalışması arasında ilişki vardır.(Tablo 26). Uygulanan anket sonucunun anlamlı ve ilişkili çıkabilmesi için yukarıdaki tabloda anket soruları birleştirilerek karşılaştırma yapılmış ve değerlendirilmiştir.

Ekonomik geliri 501-1000 arası olan katılımcıların sizce kadınlar çalışmalı mı sorusuna gelir az olduğu için %100'ü evet yanıtını verirken %0,0'ı hayır yanıtını vermiştir. Geliri 1001-1250 arasında olan katılımcıların sizce kadınlar çalışmalı mı sorusuna %27,3'ü evet, %18,2'si hayır yanıtını verirken, %54,5'i ise bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Geliri 1751 ve üzeri olan katılımcıların %92,7'si evet, %1,8'i hayır yanıtını verirken %4,6'sı bu soruya yanıt vermemiştir.

Elde edilen veriler beklenen sonuçla ters orantılıdır. Varsayımda belirtilen ve beklenen durumun tersi yönde ortaya çıkmaktadır. Ekonomik geliri düşük olanların çalışmak zorunda oldukları için çalışması, ekonomik geliri yüksek olan kişilerin ise ihtiyacı olmadığı için bu soruya hayır yanıtını vermeleri beklenmekteydi. Sonuç tam tersi yönde ortaya çıkmıştır.

Tablo 27. Kadının ekonomik durumu ile psikolojik şiddetten kurtulması arasındaki ilişki

Gelir		Kadınların çalışması psikoloji şiddetten bir kurtuluş yolu mudur			Toplam	
		yanıtsız	evet	Hayır		
501-1000	S	0	0	2	1	3
	%	0,0%	0,0%	66,7%	33,3%	100,0%
1001-1250	S	0	0	0	11	11
	%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
1251-1750	S	2	9	13	33	57
	%	3,5%	15,8%	22,8%	57,9%	100,0%
1751+	S	1	4	45	59	109
	%	0,9%	3,7%	41,3%	54,1%	100,0%
Toplam	S	3	13	60	104	180
	%	1,7%	7,2%	33,3%	57,8%	100,0%

$X^2=23,054$ $SD=9$ $P<0,006$

Psikolojik şiddet görme durumu ile ekonomik durumu arasında ilişki vardır. (Tablo 27). Uygulanan anket sonucunun anlamlı ve ilişkili çıkabilmesi için yukarıdaki tabloda anket soruları birleştirilerek karşılaştırma yapılmış ve değerlendirilmiştir.

Ekonomik geliri 501-1000 arası olan katılımcıların, kadınların çalışması psikolojik şiddetten bir kurtuluş yolu mudur sorusuna %66,7 si evet, %33,3'ü hayır yanıtını vermiştir. Ekonomik geliri 1001-1250 arası olan katılımcılar, %100'ü hayır yanıtını, geliri 1251-1750 arası olan katılımcıların %15,8'i yanıt vermemiş, %22,8'i hayır ve %57,9'u bu soruya evet yanıtını vermiştir. Geliri 1751 ve üzeri olan katılımcıların,%3,7'si' bu soruya yanıt vermemiş, %41,3'ü evet, %54,1'i ise bu soruya hayır yanıtını vermiştir. Yukarıdaki tabloya göre katılımcıların toplamda 57,8'i kadınların çalışmasını psikoloji şiddetten bir kurtuluş yolu olarak görmemektedir.% 33,3'ü ise çalışma hayatını psikolojik şiddetten bir kurtuluş yolu olarak görmüştür. Ortaya çıkan sonuçlar beklenen sonucun tam tersi yöndedir. Kadınların çalışmasının psikolojik şiddetten uzaklaşması beklenilirken, tam tersi sonuç ortaya çıkmıştır.

Tablo 28. Kadının eğitim durumu ile psikolojik şiddetten kurtulabilmesi arasındaki ilişki

Eğitim		Kadınların çalışması psikolojik şiddetten bir kurtuluş yolu mudur			Toplam	
		yanıtsız	evet	hayır		
Okur-Yazar	S	0	2	1	3	6
	%	0,0%	33,3%	16,7%	50,0%	100,0%
Okur-Yazar Değil	S	0	1	0	0	1
	%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
İlkokul Mezun	S	1	2	6	6	15
	%	6,7%	13,3%	40,0%	40,0%	100,0%
Ortaokul Mezun	S	0	1	1	5	7
	%	0,0%	14,3%	14,3%	71,4%	100,0%
Lise Mezun	S	1	1	7	32	41
	%	2,4%	2,4%	17,1%	78,0%	100,0%
Yüksekokul/ Üniversite Mezun	S	1	5	37	47	90
	%	1,1%	5,6%	41,1%	52,2%	100,0%
Master/Doktora	S	0	1	8	11	20
	%	0,0%	5,0%	40,0%	55,0%	100,0%
Toplam	S	3	13	60	104	180
	%	1,7%	7,2%	33,3%	57,8%	100,0%

$X^2=35,811$ $SD=18$ $P<0,007$

Kadının eğitim durumu ile psikolojik şiddet arasında ilişki vardır. (Tablo 28). Uygulanan anket sonucunun anlamlı ve ilişkili çıkabilmesi için yukarıdaki tabloda anket soruları birleştirilerek karşılaştırma yapılmış ve değerlendirilmiştir

Eğitim durumu okur- yazar olan katılımcıların kadınların çalışması psikolojik şiddetten bir kurtuluş yolu mudur sorusuna %33,3'ü yanıt vermemiş, %16,7'si evet ve %50,0'ı ise hayır yanıtını vermiştir. Eğitim durumu okur- yazar olmayan katılımcılardan % 100'ü bu soruya yanıt vermemiş. Eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların %13,3'ü bu soruya yanıt vermemiş, %40,0'ı evet derken % 40,0'ı ise bu soruya hayır cevabını vermiştir. Eğitim durumu orta okul mezunu olan katılımcılardan %14,3'ü yanıt vermemiş, %14,3'ü evet ve %71,4'ü ise bu soruya hayır cevabını vermiştir. Eğitim durumu lise olan

katılımcıların %2,4'ü yanıt vermemiş, %17,1'i evet derken %78,0'ı bu soruya hayır yanıtını vermiştir. Eğitim durumu yüksekokul-üniversite olan katılımcıların %5,6'sı yanıt vermemiş, %41,1'i evet derken %52,2'si hayır yanıtını vermiştir. Eğitim durumu master-doktora olan katılımcıların %5,0'ı bu soruya yanıt vermemiş, %40,0'ı evet derken %55,0'ı bu soruya hayır yanıtını vermiştir.

Tabloya göre ortaya çıkan sonuç beklenilenin tersi yöndedir. Eğitim durumu yükseldikçe şiddet oranının düşmesi beklenirken, şiddet görme oranı eğitim seviyesi yükseldikçe artmıştır. Katılımcıların toplamda %33,3'ü evet yanıtını vermiş, %57,8'i ise bu soruya evet yanıtını vermiştir.

Tablo 29. Kadının eğitim durumu ile yaşı arasındaki ilişki

	Eğitim	Yas					Toplam
		18-23	24-28	29-33	34-38	39+	
Okur-Yazar	S	0	0	0	1	5	6
	%	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	83,3%	100,0%
Okur-Yazar Değil	S	0	0	0	1	0	1
	%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
İlkokul Mezun	S	0	1	1	1	12	15
	%	0,0%	6,7%	6,7%	6,7%	80,0%	100,0%
Ortaokul Mezun	S	0	0	0	4	3	7
	%	0,0%	0,0%	0,0%	57,1%	42,9%	100,0%
Lise Mezun	S	4	6	8	15	8	41
	%	9,8%	14,6%	19,5%	36,6%	19,5%	100,0%
Yüksekokul/ Üniversite Mezun	S	6	13	26	21	24	90
	%	6,7%	14,4%	28,9%	23,3%	26,7%	100,0%
Master /Doktora	S	0	4	6	8	2	20
	%	0,0%	20,0%	30,0%	40,0%	10,0%	100,0%
Toplam	S	10	24	41	51	54	180
	%	5,6%	13,3%	22,8%	28,3%	30,0%	100,0%

$X^2=47,172$ $SD=24$ $P<0,003$

Kadının eğitim durumu ile yaşı arasında ilişki vardır. (Tablo 29). Uygulanan anket sonucunun anlamlı ve ilişkili çıkabilmesi için yukarıdaki tabloda anket soruları birleştirilerek karşılaştırma yapılmış ve değerlendirilmiştir

Yukarıda belirtilen tabloya göre okur-yazar olup, yaşı 34-38 arası olan kişi sayısı %16,7 ve yaşı 39 ve üzeri olan kişi sayısı %83,3'tür. Okur-yazar olmayan

yaşı 34-38 olan kişi sayısı %100'dür. İlkokul mezunu olan, 24-28 yaş arası kişi sayısı % 6,7, 29-33 yaş arası kişi sayısı% 6,7 ve yaşı 34-38 olan kişi sayısı %6,7 iken katılımcılardan yaşı 39 ve üzeri olanlar %80,0'dır. Ortaokul mezunu olup yaşı 34-38 arası olan kişi sayısı %57,1 iken, yaşı 39 ve ortaokul mezunu üzeri olan katılımcıların % 42,9'dur. Lise mezunu ve yaşı 18-23 arası %9,8 ve yaşı 24-28 arası %14,6 ve yaşı 29-33 arası %19,5 ve yaşı 34-38 arası olan % 36,6 ve yaşı 39 ve üzeri olan %19, 5'tir. Yüksekokul mezunu ve yaşı 18-23 arası % 6,7 kişi, 24-28 yaş arası %14,4, yaşı 29-33 arası %28,9 ve yaşı 34-38 olan %23,3 ve yaşı 39 ve üzeri olan %26,7 kişi bu uygulamaya katılmıştır. Master ve doktora yapan yaşı 24-28 olan kişi sayısı %20,0 yaşı 29-33 arası olan kişi sayısı %30,0 yaşı 34-38 olan kişi sayısı %40,0 ve yaşı 39 ve üzeri olan kişi sayısı % 10, 0 kişi katılmıştır.

Tabloya göre katılımcıların yaşı yükseldikçe eğitim seviyesi düşmüştür.

Tablo 30. Kadının medeni durumu ile eşinden izin almadan dışarıya çıkabilme arasındaki ilişki

Medeni Hal		istediğiniz zaman eşinizden izin almadan dışarı çıkabiliyor musunuz					Toplam
		evet	hayır	bazen	5		
Nisanli	S	7	0	8	1	0	16
	%	43,8%	0,0%	50,0%	6,2%	0,0%	100,0%
evli	S	0	28	84	37	1	150
	%	0,0%	18,7%	56,0%	24,7%	0,7%	100,0%
Boşanmış -esi ölmüş	S	11	1	0	0	0	12
	%	91,7%	8,3%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam	S	18	30	92	39	1	180
	%	10,0%	16,7%	51,1%	21,7%	0,6%	100,0%

$X_2=132,098$ $SD=12$ $P<0,000$

Kadının medeni hali ile eşinden izin almadan dışarıya çıkabilmesi arasında ilişki vardır.(Tablo 30). Uygulanan anket sonucunun anlamlı ve ilişkili çıkabilmesi için yukarıdaki tabloda anket soruları birleştirilerek karşılaştırma yapılmış ve değerlendirilmiştir.

Yukarıdaki tabloya göre medeni hali nişanlı olan istediği zaman eşinden izin almadan dışarıya çıkabiliyor musunuz sorusuna %43,8'i evet, %50,0'ı hayır yanıtını verirken %6,2'si bu soruya bazen yanıtını vermiştir. Medeni hali evli

olanların %18,7'si bu soruyu evet yanıtını vermiş, %56,0' hayır, % 24,7'si ise bazen yanıtını vermiştir. Medeni hali boşanmış-eşi ölmüş olan katılımcıların %8,3'ü bu soruyu evet diye yanıtlamıştır.

Tabloya göre medeni hali evli ve nişanlı olan katılımcılar eşlerinden izin almadan dışarıya çıkamamaktadır. Bu da beklentimiz ile aynı sonucu ortaya koymuştur. Elde edilen bu sonuca göre ataerkil bir aile yapısının toplumumuzda egemen olduğunu ve kadınların psikolojik şiddete maruz kaldığını söyleyebiliriz.

Tablo 31. Kadının medeni durumu ile ailede herkesi ilgilendiren konularda karar verebilme durumu arasındaki ilişki

Medeni Hal		Ailenizde hepinizi ilgilendiren konularda genelinde kim karar verir					Toplam
		yanıt yok	esim	kendim	ortak karar alırız	aile büyükleri	
Nişanlı	S	0	0	2	3	11	16
	%	0,0%	0,0%	12,5%	18,8%	68,8%	100,0%
Evli	S	6	41	7	89	7	150
	%	4,0%	27,3%	4,7%	59,3%	4,7%	100,0%
boşanmış-eşi ölmüş	S	0	0	4	2	6	12
	%	0,0%	0,0%	33,3%	16,7%	50,0%	100,0%
Toplam	S	6	41	13	96	24	180
	%	3,3%	22,8%	7,2%	53,3%	13,3%	100,0%

$X^2=88,957$ $SD=12$ $P<0,000$

Kadının medeni hali ile ailede herkesi ilgilendiren konularda karar verebilmesi arasında ilişki vardır. (Tablo 31). Uygulanan anket sonucunun anlamlı ve ilişkili çıkabilmesi için yukarıdaki tabloda anket soruları birleştirilerek karşılaştırma yapılmış ve değerlendirilmiştir

Yukarıdaki tabloya göre ailenizde hepinizi ilgilendiren konularda genelde kim karar verir sorusuna nişanlı olan katılımcıların %12,5'i kendim, %18,8'i ortak karar alırız, %68,8'i ise aile büyükleri olarak bu soruyu yanıtlamıştır. Evli olan katılımcılardan bu soruya eşim yanıtını verenler %27,3 kendim yanıtını verenler %4,7 ortak karar alırız yanıtını verenler %59,3 iken aile büyükleri yanıtını verenler %4,7'dir. Boşanmış- eşi ölmüş katılımcılardan bu soruya %33,3'ü kendim %16,7'si ortak karar alırız %50,0'ı ise aile büyükleri yanıtını vermiştir.

Tabloya göre toplamda elde edilen sonuçlara göre katılımcıların %53,3'ü ortak karar alırız yanıtını vermiştir. Evli olan kadınların sadece %4,7'si kendim karar alırım yanıtını vermiş. En fazla boşanmış veya eşi ölmüş kişilerin ise %33,3'ü bu soruya kendim yanıtını vermiş.

Tablo 32. Katılımcıların eğitim durumu ve yaşadıkları çevreyle olan ilişkisi

Eğitim	İkamet Edilen Çevre				Toplam
	Yanıt yok	Alt grup	Orta grup	Elit	
Okur Yazar	1 16,7%	3 50,0%	2 33,3%	0 0,0%	6 100%
Okur yazar değil	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100%
İlkokul mezunu	2 13,3%	6 40,0%	6 40,0%	1 6,7%	15 100%
Ortaokul	1 14,3%	2 28,6%	4 57,1%	0 0,0%	7 100%
Lise	3 7,3%	10 24,4%	27 65,9%	1 2,4%	41 100,0%
Yüksekokul, üniversite	2 1,1%	4 2,2%	65 4,4%	18 72,2%	90 20,0%
Master doktora	1 5,0%	0 0,0%	14 70,0%	5 25,0%	20 100,0%
Toplam	10 5,6%	26 14,4%	118 65,6%	25 13,9%	180 100,0%

Tabloda görüldüğü katılımcıların eğitim durumlarıyla yaşadıkları çevre karşılaştırılmıştır. Buna göre okur yazar olanlar alt grup çevrede yaşamakta iken, ilkokul mezunu olanlar alt ve orta grup çevrede yaşamaktadır. Ortaokul mezunu olan katılımcıların çoğunlukla orta grup çevrede yaşadıkları görülmektedir. Lise mezunları, yüksekokul fakülte mezunları, master ve doktoralı olan katılımcılarda orta ve elit sayılan çevrede yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Buna göre eğitim seviyesiyle yaşanan çevre arasında yakından bir ilişki vardır dememiz mümkün olabilir.

Tablo 33. Katılımcıların eğitim durumları ile aile içerisinde kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilme durumlarının karşılaştırılması

Eğitim	Ailede kendini ifade edebilme				Toplam
	Evet	Hayır	K. ifad. Ola.kıs	Söz. kesilmekte	
Okur Yazar	2 33,3%	2 33,3%	2 33,3%	0 0,0%	6 100%
Okur yazar değil	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100%
İlkokul mezunu	0 13,3%	11 73,3%	2 13,3%	2 13,3%	15 100%
Ortaokul	4 14,3%	1 28,6%	1 57,1%	1 0,0%	7 100%
Lise	30 73,2%	3 7,3%	8 19,5%	0 0%	41 100,0%
Yüksekokul, üniversite	72 80%	4 4,4%	5 5,6%	6 6,7%	90 50,0%
Master doktora	17 85,0%	0 0,0%	2 10,0%	1 5,0%	20 100,0%
Toplam	137 76,1%	12 6,7%	18 10,0%	10 5,6%	180 100,0%

Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların eğitim durumlarıyla aile içerisinde kendilerini rahat bir şekilde ifade etme durumları karşılaştırılması gösterilmiştir. Bir mezuniyeti olmayan ancak okur yazar olan katılımcıların kendini aile içinde ifade etme durumlarında bir değişiklik gözlemlenmemiştir. Okur yazar olmayan katılımcıların kendilerini aile içinde ifade etmekte zorlandıkları görülmüştür. İlkokul mezunu olanların aile içinde kendini ifade etme durumları, lise, yüksekokul, master doktora mezunları gibi aile içinde kendilerini ifade ettikleri görülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bursa ilinin Yıldırım ilçesindeki çalışan kadınlara, çalışan kadına yönelik uygulanan psikolojik şiddeti ölçmek için yapmış olduğumuz çalışmamızda ataerkil aile yapısının devam ettiği ve bu nedenle şiddet eğiliminin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu uygulanan anket çalışması ve bire bir yapılan görüşmelerde aile içerisinde ailenin genelini ilgilendiren kararlarda aile büyüklerinin ve erkeğin çok önemli bir payı olduğu saptanmıştır.

Çalışan kadına yönelik psikolojik şiddet alanında yaptığımız anket uygulamalı araştırmamıza 180 çalışan kadın katılmıştır. Katılımcıların en fazla olduğu yaş grubu 31-35 yaş aralığındadır ve büyük çoğunluğu evli durumdadır. Örneklem gurubumuzun büyük çoğunluğu özel sektör çalışanıdır. Katılımcılarımızın eşlerinin mesleği memurdur. Katılımcıların aylık gelir durumu, 1750 ve üzeri olanlar büyük çoğunluğudur. Örneklem gurubumuzun büyük çoğunluğunun hane halkı sayısı büyük çoğunluğunun 4-6 kişidir. Örneklem gurubumuzun ikamet ettikleri sosyal çevre orta grup bir çevredir. Örneklem gurubumuzun ailelerini ilgilendiren kararları ortak olarak aldıkları görülmüştür. Katılımcıların yaşadıkları çevreden memnun oldukları tespit edilmiştir.

Örneklem gurubumuzun istedikleri zaman alış verişe çıkma durumları büyük ölçüde arada sırada olmuştur. Arada sırada alış verişe çıkarım diyenlerin büyük çoğunluğu eşim izin veriyor şeklinde olmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu aile içinde kendisini rahat bir şekilde ifade edebilmektedir. Örneklem gurubumuzun büyük çoğunluğu aile içinde bir çatışma yaşandığında yardım için kimseye başvurmadığı sorunu kendisinin çözdüğünü beyan etmişlerdir. Anketimize katılanların büyük çoğunluğu istediği zaman dışarı çıkamadığını eşinden izin alması gerektiğini beyan etmişlerdir. Örneklem gurubumuzun kendisine uygulanan şiddeti kime bildirdiği ise büyük çoğunlukla polis cevabı

olmuştur. Katılımcılar kadınların çalışmasının psikolojik şiddetten kurtulma yolu olarak görmemektedirler. Örneklem gurubumuzun büyük çoğunluğu kadınların çalışması gerektiğini savunmuştur. Kadının çalışması onun boşanmasına bir etken olarak görmemektedir.

Ailede herkesi ilgilendiren konularda genellikle kendisi karar veren katılımcıların büyük çoğunluğunun gelir durumu 1751 TL ve üzerindedir. Eşiyle ortak karar alan katılımcıların gelir düzeyleri de 1751 TL ve üzerindedir. Kararları aile büyükleri alır diyenlerin gelir durumu ise 1251-1750 TL arasındadır. Örneklem gurubumuzun içinde aylık gelir düzeyi 1251-1750 TL arasında olanların, kadınların çalışması psikolojik şiddetten bir kurtuluş yolu mudur yargısına katılma durumları yargısına verdikleri cevaplar incelendiğinde büyük çoğunluğu hayır şeklinde cevap vermiştir.

Katılımcıların kadınların ekonomik durumları ile sosyal aktivitelere katılımları arasındaki ilişki incelendiğinde gelir düzeyi orta sayılacak katılımcıların hayır cevabını verirken, gelir düzeyi iyi sayılacak katılımcıların evet cevabını verdikleri görülmüştür. Kadınların çalışma durumları ile gelir düzeylerinin karşılaştırıldığında ise; gelir seviyesi orta sayılacak olan katılımcıların büyük çoğunluğu bu soruyu yanıtsız bırakırken, gelir seviyesi iyi sayılan katılımcıların bu soruya evet cevabını verdikleri görülmüştür.

Katılımcı kadınların eğitim durumları ile psikolojik şiddetten kurtulabilmesi arasındaki ilişkinin incelendiğinde (Tablo 28) görüleceği gibi okur yazar olmayanlar kadınların çalışması psikolojik şiddetten kurtuluş yolu olarak görülmemektedir. Bu durum ilk okul mezunlarında aynı yüzdellekle evet ve hayır şeklinde olmuştur. Lise ve üzeri mezuniyet durumu olan katılımcılarında düşüncesinde pek bir değişkenlik söz konusu değildir. Eğitim durumu ile kadınların çalışmasının psikolojik şiddetten kurtulma yolu olarak görülmesi arasında bir ilişki görülmemiştir.

Örneklem gurubumuzun eğitim durumları ve aile içerisinde kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilmeleri karşılaştırıldığında ilkokul mezunu olanların kendilerini iyi ifade edemediği görülmüştür. Orta okul mezunu olan katılımcıların

kendilerini iyi ifade ettiği görülmüştür. Ayrıca eğitim seviyesi yükseldikçe aile içinde kendilerini ifade etme durumları da yükselmiştir. Buradan çıkarılacak en önümle sonuç eğitim durumunun önemini gün yüzüne çıkarmıştır.

Örnekleme gurubumuza uygulanan anketlerin neticesinde çalışmamızdan çıkarılacak sosyolojik sonuçları şu şekilde ifade etmek mümkün olabilir. Teknolojik gelişmeler ve toplumun gelişmesine bağlı olarak toplumlarda kadına yönelik şiddetin azalması beklenirken, her geçen gün kadına yönelik şiddetin farklı boyutlarının ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Kadına yönelik şiddetin temelleri araştırıldığında biyolojik ve sosyal etmenlerin farklı şekillerde etkili olduğu literatür incelemesinde elde edilmiştir. Tarihsel süreçte kadına yönelik şiddet olgusuna yönelik birçok kurumsal bakış açısı ortaya konulmakla birlikte, hepsinin kendince tutarlı yönlerinin olduğunu söylemek mümkündür.

Elde edilen verilere göre çalışan kadınların medeni durum farklılığı gözetmeksizin kadınların toplumda geçmiş dönemlere göre, kadınların çalışmasına yönelik pozitif tutumların daha etken olduğunu ortaya koymaları söz konusudur. Çalışan kadınlar tarafından, toplumda yeterince kadının çalışmadığı için kadın statüsünün her zaman ikinci plana atıldığını savunan bir görüş hâkimdir. Kadın statüsünün ikincil plana atılmasında da toplumsal değer yargısı olarak şekillenen “kadının yeri evidir” düşüncesinin söz konusu olduğunu ve kadına iktidar alanı olarak ev içini uygun gören bir toplum içerisinde yaşadığımızı çalışan kadınların savunduklarını söylemek mümkündür. Kadınlar toplumda belirli kalıplar içerisine sığdırılmış ve böylelikle psikolojik şiddete maruz bırakılmıştır.

Toplumun kadının çalışmasına yönelik genel yargısı değerlendirildikten sonra araştırmaya katılan kadınların çalışmasıyla alakalı kadınlarda olumlu düşüncelere neden olmuştur. Çünkü çalışan kadınların kendi ayakları üzerinde durdukları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Fakat yapılan bu çalışmanın neticesine göre kadının çalışıyor olması maalesef onu psikolojik şiddetten uzaklaştırmamaktadır.

Kadınların toplumsal yaşamda iş alanına katılması hususunda kavramlaştırmalar netleştirildikten sonra, kadına yönelik şiddet noktasında

akademisyenlerin bakış açıları tespit edilmiştir. Akademisyenler, kadına yönelik şiddetin toplumsal yaşamda her zaman olduğunu ve günümüzde de bu durumun devam ettiğini ifade etmişlerdir. Kadına yönelik en çok gözlemlenen şiddet türünün psikolojik şiddet olduğunu ankette belirten çalışan kadınlar, bu şiddet türünü fiziksel şiddetin takip ettiğini hatta psikolojik şiddetin uzantısı olarak fiziksel şiddetin görüldüğünü ifadelendirmişlerdir. Psikolojik şiddetin görülmesinde daha çok tahakküm duygusunun etken olduğu ön plana çıkartılırken, bu durumu bir cinsin diğeri üzerinde egemenlik kurmaya çalışması olarak ifadelendirmişlerdir. Eğitim seviyesinin artması ile şiddet arasında negatif bir ilişkinin söz konusu olması ya da olmaması sorgulandığında ise, çalışan kadınların anket uygulamasında verdikleri yanıtlara bakılarak, psikolojik şiddeti eğitim seviyesinin artmasının hiçbir şekilde etkilemediği sonucuna varılmıştır. .

Bu çalışmada çalışan kadınların psikolojik şiddetin İlk olarak toplumsal yaşamda ne kadar farkında oldukları sorgulandığında, araştırmaya katılan çalışan kadınların ifadelerinden de anlaşılacağı üzere, toplumumuzda çalışan ve çalışmayan kadınların psikolojik şiddete maruz kalması söz konusudur.

Kadının ekonomik özgürlüğünün olması gerektiğini düşünen çalışan kadınlara göre, kadının ekonomik özgürlüğünün olması kendi kendine yetmesine, erkek tarafından saygınlığının artmasına, kadına ayrıcalık yaratmasına ve yeri geldiğinde erkeğe karşı koyabilme gücünün olmasına çok büyük etkendir. Ekonomik gücü olmayan kadınların bir şekilde kocalarına ya da kendi ailesine bağımlı kaldıkları ve bu durumun ister istemez şiddetin çeşitlerine farklı boyutlarda uğramalarında etken olduğunu ortaya koymaktadırlar. Bunun sonucunda psikolojik şiddete maruz kalırlar.

Kadına yönelik şiddet, kadının erkeğe göre daha güçsüz olma sebebiyle ortaya çıkan bir gerçekliktir. Bu çalışmayla elde edilen sonuçlara göre kadına yönelik şiddet türleri içerisinde en fazla fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddet çalışan kadına uygulanmaktadır. Çalışan kadına yönelik şiddetin var olduğu gerçeği bu çalışma ile ortaya çıkan sonuçlardandır. Bu çalışmanın sonucuna göre kadına yönelik şiddet her ekonomik düzeyde olan kadını etkilemektedir, kadının ekonomik durumunun iyi olması ne yazık ki psikolojik şiddetten kurtuluş değildir.

KAYNAKÇA

- ACKER**, Joan (1992). **From Sex Roles to Gendered Institutions**. *Contemporary Sociology*, 21(5), 565-569.
- AKIN**, Ayşe (2003), **Toplumsal Cinsiyet**, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- AKIN**, Ayşe; **ÜNER**, Sarp; **ARSLAN**, Şengül; **YILDIRIM**, Naci; **ASLAN**, Dilek; **ERDOST**, Türküler; **ERBAYDAR**, Nüket; **ÇİĞDEM**, Esin; **COŞKUN**, Aslıhan ve **KARACA** Özgür (2008). **Kadının Statüsü ve Sağlığı İle İlgili Gerçekler**, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara
- AKTAŞ**, Gül (2013). **Feminist söylemler bağlamında kadın kimliği: Erkek egemen bir toplumda kadın olmak**. *Journal of Faculty of Letters/ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 30(1): 53-72.
- AKTAŞ**, M. Aliye (2006). **Aile İçi Şiddet: Kadının ve Çocuğun Korunması**, Elma Yayınevi, Ankara.
- ALTINDAL**, Meral (1994), **Osmanlıda Kadın**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- ARAT**, Necla (1996), **Kadın Gerçekleri**, Say Yayınları, İstanbul.
- ARIN**, Canan (1996), **Kadına Yönelik Şiddet, Sayı:6-7, Kış- Bahar**.
- AYAN**, Sezer (2010), **Aile ve Şiddet Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet**, Ütopya Yayınevi, Ankara.
- AYAN**, Sezer (2010). **Aile ve Şiddet: Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet**, Ütopya Yayınevi, Ankara
- BANDURA**, Albert (1978). **Social learning theory**. *Journal of Communication*, 28(3): 12-29
- BAYTEKİN**, Binnaz (2009), **Uluslararası- Disiplinler Arası Kadın Çalışmaları Kongresi**, Sakarya Üniversitesi Basımevi, Sakarya.

- BEM, Sandra (1983). Gender schema theory and its implications for child development: raising gender-aschematic children in a gender-schematic society. *Signs*, 8(4), 598-616.**
- ÇİNER, Özgür (2003). Halkla ilişkiler sektöründe cinsiyete dayalı ayrımcılık.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇİFTÇİ, Oya (1982). Türk Kamu Yönetiminde Kadın, Türk Toplumunda Kadın(İç), (Der. Nermin A. Unan), Türkiye Sosyal Bilimler Derneği Yayını, Ankara.**
- DURMAZ, Şerife (2016). İşgücü Piyasasında Kadınlar ve Karşılaştıkları Engeller, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3):37-60.**
- ERTEN, Yavuz (1996), Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psiko- Sosyal Yapıları, Kış-Bahar Sezonu.**
- GÖKSEL, Burhan (1988), Çağlar Boyunca Türk Kadını Ve Atatürk, Atatürk Dizisi, Ankara.**
- GÖLE, Nilüfer (2008). Modern Mahrem: Medeniyet ve Örtünme, 9. Basım, Metis Yayınları, İstanbul.**
- GÜÇ, Ahmet, (2003), Yahudilikte Aile, Arasta Yayınları, Bursa.**
- IŞIK, Ebru ve SERDAROĞLU, Ufuk (2015). Kadın emeği: Feminist iktisadın yol haritası üzerinden bir okuma. *Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, 15(56), 6-14.**
- IŞIK, S. Nazik (2007). Türkiye’de Kadın Hareketi ve Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. *Aile İçi Şiddet, Kadın Çalışmaları Dergisi*, C.2, (4), s.112-117.**
- İÇLİ, Tülin (1995), Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu, Bizim Büro Basımevi, Ankara.**
- KAYHAN, Fatma (1999), Feminizm’ler Dizisi, Bds Yayınları, İstanbul.**

- KILIÇ**, Metin ve **ŞENER**, Gülden (2013), **Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyon Etkinliklerine Katılımlarındaki Sosyolojik Etkenler ve Yapısal Kısıtlamalar**, *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), ss. 220-227.
- KOCACIK**, Faruk (2004), **Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet**, CÜ Yayınları No: 93 Sivas
- KOÇ**, Esra (2006), **Kadının El Kitabı**, Çağın Matbaacılık, İstanbul.
- KORKUT**, Fidan (2008), **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet**, Baskı: Duman Ofset.
- MUTLU**, Funda (2006). **Aile İçi Şiddet Sürecinde Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- NİCHOLOSON**, Linda (1994). **Interpreting gender**. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 20(1), 79-105.
- ÖZBERK**, Ebru (2008), **Şiddete Maruz Kalan Kadına Sunulan Hizmetler**, Baskı: Duman OFSET.
- ÖZKAPLAN**, Nurcan (2013). **Kadın akademisyenler: Cam tavanlar hâlâ çok kalın!**. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 1-23.
- ÖZTÜRK**, Armağan (1986), **Şiddet**, İletişim Yayınları, İstanbul.
- SAĞ**, Vahap (2001). **Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Kadını ve Atatürk**, C.Ü. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1):9-23
- SAYGIN**, Işıl (1998), **Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye’de Kadının Durumu**, Takam Yayıncılık, Ankara.
- SAYIN**, Önal (1990), **Aile Sosyolojisi**, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- SÜMER**, Neslihan (1998), **Aile İçi Şiddet**, Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara.

- ŞENESEN, G. Gülay ve PULHAN, Ergin (2000). Kadın İstihdamı İçin Yeni Perspektifler ve Kadın İşgücüne Muhtemel Talep, Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara.**
- ŞİŞMAN, Nazife (1996). Global Konferanslarda Kadın Politikaları, İz Yayıncılık, İstanbul.**
- TAYLOR, E. Shelley, Letitia A. Peplau, ve David Sears (2007). Sosyal psikoloji. (A. Dönmez, Çev.). (12-14). İmge Kitabevi Yayınları, Ankara**
- TOKGÖZ, Oya (1979). Siyasi Haberleşme ve Kadın, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 429, Ankara.**
- TUNA, Aziz (2007), Doğu- Batı (Şiddet), Cantekin Matbaacılık, Ankara.**
- UYGUN, Zehra (2011). Örgüt Kültürünün Kadın Çalışanların Kariyer Gelişimleri Üzerine Etkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, Konya.**
- ÜNAL, L. Işıl (1991). İşgücü Piyasalarında Eğitimsel Niteliklerin Rolü. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakülte Dergisi, 24(1-2):747-767.**
- WEİLBURGER, Linda (2008), Çocuk ve Aile İçi Şiddet, Ekinoks Yayıncılık, İstanbul.**
- YARKIN, İsmail (1992), Kadın Sorunu Üzerine, İnter Yayınları, Ankara.**
- YILDIRIM, Aysel (1998), Sıradan Şiddet, Boyut Kitapları No:9, İstanbul.**

EKLER

Ek 1. Anket Örneği

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ ANABİLİMDALI YÜKSEK LİSANS 1. SINIF ÖĞRENCİSİNİN ÇALIŞAN KADINA YÖNELİK PSİKOLOJİK ŞİDDETE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMESİ

Değerli Katılımcılar,

Bu araştırmanın amacı çalışan kadınlara yönelik psikolojik şiddeti belirlemektir. Vermiş olduğunuz cevaplar başkaları tarafından bilinmeyecektir. Sadece vereceğiniz bilgilere ihtiyacımız olduğundan adınızı yazmanıza gerek yoktur.

Soruları lütfen samimiyetle cevaplayınız. Bu bilimsel nitelikli çalışmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı

Aslı Cihan YAVUZ

Soru1-Yaşınız?

1.()18- 23 Yaş

2.()24- 28 Yaş

3.()29- 33 Yaş

4.()34- 38 Yaş

5.()39 +

Soru2-Medeni durumunuz?

1.()Nişanlı

2.()Evli

3.() Boşanmış- Eşi ölmüş

Soru3-Eğitim durumunuz nedir?

1.()Okur-Yazar

2.()Okur-yazar değil

3.()İlkokul mezunu

4.()Ortaokul mezunu

5.()Lise mezunu

6.()Yüksekokul-üniversite mezunu

7-()Lisansüstü (master / doktora)

Soru4- Mesleğiniz nedir?

- 1.()Memur
2.()İşçi
3.()Serbest çalışıyor(esnaf)
4.()Doktor
5.()Mühendis
6.()Eğitmen
7.()Çiftçi
8.()Başka (Belirtiniz.....)

Soru5- Kamu da mı özelde mi çalışıyorsunuz?

- 1.() Kamu 2.() Özel

Soru6- Neden çalışıyorsunuz?

- 1() Ekonomik sıkıntılardan dolayı
2() Ekonomik özgürlüğümü elde etmek için
3() İdealler için
4() Kendimi daha fazla geliştirebilmek için
6() Aile bütçesine katkı da bulunmak için
5() Başka(Belirtiniz

Soru7- Evliyseniz eşinizin eğitim durumu nedir?

- 1.()Okur-Yazar
2.()Okur-yazar değil
3.()İlkokul mezunu
4.()Ortaokul mezunu
5.()Lise mezunu
6.()Yüksekokul-üniversite mezunu
7.()Lisansüstü (Master/ Doktora)

Soru8- Eşinizin mesleği nedir?

- 1.()İşsiz
2.()Memur
3.()İşçi
4.()Serbest çalışıyor(esnaf)
5.()Doktor
6.()Mühendis
7.()Eğitmen
8.()Çiftçi
9.()Başka (Belirtiniz.....)

Soru9- Aylık gelir durumunuz nedir?

- 1.()500 TL den az
2.()501- 1000 TL
3.()1001- 1250 TL
4.()1251- 1750 TL
5.()1751 TL ve Daha Yukarısı

Soru10- Eşinizin aylık gelir durumu nedir?

- 1.()500 TL den az
2.()501- 1000 TL
3.()1001- 1250 TL
4.()1251- 1750 TL
5.()1751 TL ve Daha Yukarısı

Soru11- İkamet ettiğiniz çevreyi nasıl tanımlarsınız?

- 1.() Yanıtsız
2.() Alt Grup
3.() Orta Grup
4.() Elit (1. Sınıf/ Sosyete)

Soru12- Hane halkı kaç kişiden oluşmaktadır?

- 1.()1- 3
2.()4- 6
3.()7- 9
4.()10 ve Daha Fazla

Soru13- Ailenizde hepinizi ilgilendiren konularda genelde kim karar verir?

- 1.()Yanıt yok
2.() Eşim
3.()Kendim
4.()Ortak karar alırız
5.()Aile büyükleri
6.()Başka (Belirtiniz.....)

Soru14- Barındığınız yerden memnun musunuz?

- 1.() Evet
2.()Hayır

Soru15- İsteddiğiniz zaman alışverişe çıkabiliyor musunuz?

- 1.() Evet
2.()Hayır
3.() Ara sıra

Soru16- Cevabınız hayır ise neden?

- 1.()Eşim izin vermiyor
- 2.()Başka(belirtiniz.....)

Soru17- Aile içerisinde kendinizi rahat bir şekilde ifade edebiliyor musunuz?

- 1.() Evet
- 2.() Hayır
- 3.() Kendimi ifade etme olanaklarım kısıtlanmaktadır
- 4.() Kendimi ifade etmeye çalışırken sözüm kesilmektedir

Soru18- Aile içerisinde bir çatışma yaşandığı zaman, yardım için kime başvurursunuz?

- 1.() Anne ve babama
- 2.() İş yerindeki arkadaşlarıma
- 3.() İş yeri dışındaki arkadaşlarıma
- 4.() Komşularıma
- 5.() Sorunu kendim hallederim
- 6.() Diğer kişiler. Kim? (Belirtiniz.....)

Soru19- Sosyal aktivitelerde bulunuyor musunuz?

- 1.() Evet
- 2.() Hayır

Soru20- İsteddiğiniz zaman eşinizden izin almadan, dışarıya çıkabiliyor musunuz?

- 1.() Evet
- 2.() Hayır
- 3.() Bazen

Soru21- Aile içinde ve ya çevrenizde şiddete maruz kaldığınızı düşünüyor musunuz, düşünüyorsanız en çok hangi şiddet türüne maruz kalıyorsunuz? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

- 1.()Yanıtsız
- 2.()Fiziksel
- 3.()Psikolojik
- 4.()Cinsel
- 5.()Ekonomik
- 6.()Başka(Belirtiniz.....)

Soru22- Size şiddet uygulanıyor mu, uygulanıyorsa uygulayan kişi ya da kişiler kimlerdir? Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.

1.() Eşim	2.() Eşimin ailesi
3.() Kendi ailem	4.() İş arkadaşlarım
5.() Sosyal çevrem	6.() Başka (Belirtiniz.....)

Soru23- Size göre psikolojik şiddet nedir? Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.

- 1.() Gücü elinde bulunduran kişi veya kişiler tarafından baskı altında olmak
- 2.() İfade özgürlüğümün Kısıtlanması
- 3.() İletişim kurma olanaklarımın bakışlar ve imalar yoluyla reddedilmesi
- 4.() Hakkımda asılsız söylentilerin çıkarılması
- 5.() Etnik kökenim yüzünden eleştirilmem
- 6.() Benimle alay edilmesi
- 7.() Başka (Belirtiniz.....)
- 7.() Hepsi

Soru24- Size göre aileniz ve sizin aranızda şiddet var mı, varsa şiddetin sebebi sizce nedir? Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.

1.() Yanıtsız	2.() Eşimin yaşı
3.() Çalışıyor olmam	4.() Eşimin ilgisizliği
5.() Uygun olmayan davranışlar	6.() Sosyo- kültürel yapı
7.() Kadının güçsüz olması	8.() Şiddet yoktur
9.() Başka. (Belirtiniz.....)	

Soru25- Sizce uğranılan şiddeti önlemek için ne gibi önlemler alınabilir? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

- 1.() Kadınların eğitim seviyesini yükselterek
- 2.() Kadınların şiddet konusunda farkındalığa sahip olmalarını sağlayarak
- 3.() Şiddeti uygulayan kişilerin tedavi olmalarını sağlayarak
- 4.() Daha iyi bir iletişim için ortamın sağlıklı hale getirilmesini sağlayarak
- 5.()Şiddet alanında büyük çaplı projeler geliştirilmesi ve toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi sağlayarak
- 6.() Toplumda kadına duyulan ön yargıların ortadan kaldırılmasıyla
- 7.() Başka (Belirtiniz.....)

Soru26- Size uygulanan şiddeti ilk olarak kime rapor edersiniz?

- 1.()Polise
- 2.()Konu edilmesi gereken bir sorun olduğunu düşünmüyorum
- 3.()Başka (Belirtiniz.....)

Soru27- Sizce kadınlar çalışmalı mı?

- 1.()Evet 2.() Hayır 3.()Yanıtsız

Soru28- Cevabınız evet ise neden?

- 1.() Ekonomik özgürlüğünü elde etmek için
- 2.()Kadın erkeğe ve ya bir başkasına bağımlı olmamalı
- 3.()Kendine bakabilmeli
- 4.() Psikolojik olarak rahat olabilmesi için
- 4.()Başka (Belirtiniz

Soru29- Cevabınız hayır ise neden?

- 1.()Evde oturmalı
- 2.()Çocuklara ve ev halkına bakmalı
- 3.()Başka(Belirtiniz

Soru30-Sizce kadınların çalışması psikolojik şiddetten bir kurtuluş yolu mudur?

- 1.()Yanıtsız 2.()Evet 3.()Hayır

Soru31- Cevabınız evet ise neden? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

- 1.()Kimseye bağımlı olunmadığı için
- 2.()Kendi ve çocuklarının geleceği için güven sağlıyor
- 3.()Hayata daha pozitif bakıyor
- 4.()Kadının kendine güveni artıyor
- 5.()Kendi bireyselliğinin farkına varıyor
- 6.()Hepsi
- 7.()Başka (Belirtiniz

Soru32- Sizce kadının çalışması boşanmayı arttıran sebeplerden biri mi?

- 1.()Yanıtsız 2.()Evet 3.()Hayır

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Aslı Cihan Yavuz

Uyruğu : T.C

Doğum Tarihi ve Yeri : 28.03.1988

e-posta : aslierbey-a@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi Sosyoloji Bölümü	28.06.2013
Yüksek Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi	2018

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
2013	Van Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Çocuk ve Gençlik Merkezi	Sosyolog
2014	Van Akd kids İngilizce Anaokulu	Öğretmen
2015-16	Van Akdkids İngilizce Anaokulu	Yönetici

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı KPDS (....) ÜDS(....) TOEFL (....) EILTS (....)